

901

P.P. 2642 - 2760

A

2642

H. M. Mohlabe,

Division of
estate and willsBethany Mission,
P.O. Box 39,

ind. 118 x f. 52 = 61 pp typed Trichardtstad,

10 FEB 1953. £5.2.2

13-12-1952.

pp. 2642 - 2760 = 118 pp.

Tema ya 27.Diphethwa le gauta thoto.Temana ya 1: Thoto ya go abaganya ke mo-
hu, a e tha abiwa.

5552 Banna ba bangwe ba khona go abaganya thoto ya bona ba tha pela. Kabaganyo e we ya gwe e le ya go abaganya barwa ba gwe. Taba ya mohuta o we a e sale e tšwenya ka moragô ga lehu la gwe. Tšwenyô e ka fo ba gona ge morwa yo mongwe a ka dira bohoba.

5553 Bohoba ke bohuhudi bja go nyaka go ja o le noši. Gona le banna ba bangwe ba bohoba. Ke ba we ba tha nyakego gore ba bangwe ba jê. Banna ba mohuta o we ba bitšwa dimpja, ka baka la gore mpja a e na ngwanabô. le ge e ka fiwa bja yona bušwa

901

K34/82

2643

ya fetsa, yo amoga ngwanabō. ke ge e hoše e ta no budulēlla. Bana ba bangwe ba bjale ka gobane le ge ba ile ba fiwa kabēlo ya bona ba nyaka go amoga baratho.

5554 Tša go leta thōgō ya monna. Ka moragō ga mo a-abile lefa la gwe, tše dingwē di a sala. Tšona ke tša go leta thōgō ya gwe. Ge e le monna wa moradi ke moka mašaledi a we ke ya moja lefa. Ge e le monna wa basadi mašaledi a swanetše go abiwa, ka baka la gore basadi e be ba tshola ka moka ka go lekana. Dilo tše we di ka the kego tša a-biwa ke dipheko tša moše. Tšona di lebane yēna moja lefa. Monna o abaganya thoto ya gwe, a-bēla barwa ka baka la go khaola dithēlē. Ka moragō ga lehu la gwe, ge ba lelōko bak^{ke} khobakana ba hwetsana di abilwē ke moka a gona modirō o mogolo.

5555 Bjale ka Mašumu le barwa ba gwe ba ba bedi. O be a na le basadi ba ba bedi. Moradi yo mogolo e be e le ngwana Ruganya. O be a na le barwa ba ^{bu}bedi. Wa bo bedi e be e le ngwana Pôpêlâ, yēna o be a na le barwa ba ba rara. Gantši monna o fēla a o kiwa ka lapeng le le nyana.

901

2644

O be a na le dikhomo tše ^{K34/82} ̧hacano tša go ti-
ya ̧hōgō ya gwe. Dipudi e be e le lesome
la dipudi.

5556 Mašumu a the ̧tēna ke bolwetši bja ̧the-
huba. (Ņţeŗe.) Bolwetši bjo we a ̧e bja
go ̧tēna motho. Motho a bōna a ̧ene ke
bjōna, o no ba a ̧eba gore ke moka ke
hwiļe. O ile a okiwa ka lapeng la Ngwana
Pōpēla. Monna a bōna gore lapa le legolo le
na le mokhwa, ke moka a dira gore ab̧e tho-
to ya gwe a ̧ha phela. O ile a fa morwa
yo mogolo dikhomo tše pedi le dipudi tše tha-
ro. Morwa wa lapa le lenyana a mo fa
khomo ya ̧the thoļe le pudi ya ̧hethoļe. A re
go bona le di thokomeleng di ̧a ̧ula di le
tswalla. Tše di ̧eţsego ke tša ka. Khomo ka
e thii le mpoloķe ka yōna.

5557 Dipolabolo gōdimu ga baratho ba Mokoma
le Moraba. A re go ba-golwane le a bōna
ke lifite tša lena. Mabapi le baratho ba
lena le swaneţe go ba ţeiş̌a basadi. O be
a ̧eţe a ba ţeiş̌iţe basadi. Ba ile ba du-
melana le manţu a gapagō bona. Mabapi le
mašuledi, ge nha hwa le a-b̧eļe baratho
ba lena. Ka moragō ga matsaţi a ̧the ma-
kae ke moka a hwa.

5558 Khobakano ya ba leloko la Maïumu. Ka moragô ga t̄het̄shila ba ile ba khobakana ma-bapi le thoto ya mohu. Ba ile ba khobakanya ke Mokoma, ka baka la go nyaka go a-karets̄a lefa ka moka ga lona. Le bits̄a ke nna ka baka la lefa la papa. O nyaka go dirang ka lefa. Ke ra gore bjale bja t̄het̄shila ba nwelwe, ka baka le we ke diēla gore le lena le be le t̄ebō ka thoto ya papa. Ba ile ba mo kwēla. Bjale ba ile ba but̄s̄isa thoto ya mohu. A ba bot̄sa gore ke dikhomo t̄e thamo dinago le lesome la dipudi. Bjale a ka a šiya taēlō. O ile a dumēla gore a ka a išiya. Ba ile ba mo ganets̄a. Bjale banna ba thaelet̄sa ba ganets̄i.

5559 Ba ganets̄i ba t̄halōša kabaganyo ya mohu. Go ile gwa thōma mmagwe mokoma. A re ngwana ke waka o bolabola maaka. Papago bona o ile aba lefa la gwe pele ga gore phiri e morwale. Yēna o ile a mo fa dikhomo t̄e pedi le dipudi t̄e tharo. Moraba o mo file khomo le pudi. Mmago moraba o ile a dumēla, gammōgō le ngwana Thobet̄sane ya we a go ba a le gāna. Ba we ba go t̄he ke ba fiwa ke baratho. Fēla o ile a šiya lent̄s̄u

901

K34/82

2646

go bona la gore ba šale ba tšeiše baratho basadi. Taba kholo nka be a bolabola ka mašaledi.

5560 Kabaganyo ya mašaledi. Ka moragô ga dipolabolo tšw bona, ba re bokaone ke go abaganya mašaledi. Mokoma o ile a gana, a re, kabaganyo ya bo bedi e ka the ke ya dirêga, bjale ka ge ba re mohu o hwile a-baganntšê. Bjale o bôna gore go swanetsê go dirwa bjang ka mašaledi. Mašaledi a lebane nna. Ke ge ba šetšê ba mmeile go ba moja lefa. Bjale ditaba di ile tša begelwa bathologadi. Ba ile ba re di teba ke lena banna, rena re basadi re tše ka dikhomo re ka the ke ra le êta pele.

5561 Mašaledi a swanetsê go abêlwa baratho. Banna ba ile ba gopola, ba bôna gore khopola ya moja lefa ke ya go nyaka lefa ka moka. Bjale ba re go yêna, ka mašaledi re swanetsê go abêla baratho ba lena. Moja lefa a re ka moka ke bana baka ba tša bôna ke nna. Bjale o be o re bitšetsâ go tšilo dirang. Ke be ke lebitšetsâ gore le tše le okwe ôna mantšû a we a šetsêgo a boletšwe. Napa o fetšê taba ka mašaledi, re nyaka go tšoga re kwile ka ôna. A re ke tša bôna gore nka

901

K34/82

2647

dirang ka ôna ka moragô. A ba ka ba kwisîša go bôna mo we go gwe.

5562 Nkadimeng ke yêna khadi e kholo ya motho-pa o we. Banna ba re le a bôna ngwana o dira matepa, matepa a gwe ke ya bohuhudi bja go nyaha go ja lefa a le nnôï. Ke mosegare letšatši le a re šiya. Wena khadi o ke o la-thêlê a go mantšu. Ke moka a re yo o bolabola maaka. Mohu o mo file wa gwe moabê, o bile o šile a mo tšišitšie moradi. Ngwana yo ke ngwana wa khaitšedi ya ka. Ga na lehono lei-na la gwe ba mmitša gore ke mokonani. Ge dipolabolo tša gwe di ka dumellwa, ke moka lefa ka moka o ta le fetša ka le gano. Nna ke re abanyang baratho. Le bona di ta ba di bath tswalla. Ba ta khôna go hwetsana basadi. Ke moka ke feditše.

5563 Ke noga e bolaya mola. Mokonani o ile a leka ka maata go ganetša rakhadi wa gwe. Banna ba re ka moka re kwana le mo we khadi e bolabotsêgo. Le bathologadi le bona ba ile ba dumelana le mantšu a we a go bolabola ke khadi. Mokonani a re go bôna gore ka moka ba kwana le kabaganyô, a re go bona dirang ke ta bôna mo ba ka dilaola. Go ngaletša ka polabolo ke go dumêla. A bo-

901

K34/82

2648

labole thelo. Ge o ka bolaya noga, o ta no bōna e tšeya lebaka le letelele e menekana. Go riale mo we ke gore e bolaya miala. Ke gore ke moka e hwilê.

5564 Ba ile ba abaganya baratho mašaledi. Moratho wa Mokonani ba mo fa khomo le pudi. Moratho wa Moraba ba mo fa pudi tše tharo. Kekhothwane la ba Moraba ba mo fa pudi; ba re e thale yo monyana e ta mo twalla. Pudi e ngwe ba ile ba e thaba ke ya ba khabani. Ge e le khomo e ngwe ba ile ba boloka moku ka yōna. Ka moragō ga mo ba llê nama ya pudi ke moka ba palakana. Ke moka go fedile.

5565 Mokonani o dutšai nyanyaneng. Ke gore o noši a na motho yo we a ta emago nae. Moratho ga mmogō le mmagwe ba mo tšwile le malome wa gwe. O ile a leka go bina malopō mathotse a khaoga. O ile a leka ka maata go botša ba we ba ilego ba abelwa, gore a le na moabê mo. Ba mmotša gore mašilwane a khane go bedi. Go riale mo we ba mmotša go-re o ta teiwa. Ke yēna moratho wa gwe a mmotša bja-le. Monna a leka go ya khorong. Ba khoro le bona ba mo sola. Ke moka a ba nyanyaneng. Ba ile ba feta le dikabêlō tša bona. Ke mo-

901

K34/82

2649

ka ke mafêlô a taba.

5566 Lentšiu la mohu le šadiwa moragô. Go tše ša-
 le lentšiu la mohu moragô ke go e pakêla madi-
 mabe. Mašumu o ile mo a šupa Mókoma kabêlô
 ya gwe a inamêla fathe. Papagwe o ile a ina-
 mêla fathe ka baka la gore o mo šupile pelo
 ya gwe e be e na le tšhekhopi. (Lehuto) tše-
 khopi tša papagwe ke gore mmagwe o be a tša
 mo tšhokomele bolwetšing bja gwe. Ka moragô ga
 lerobo le we la gwe, thoto ya go fiwa ke
 mohu papagwe ya hwa ka moka. Bo ngwenabô
 ba ile ba atêga tša ba twalla. Moraba yê-
 na khomo le pudi di ile tša tatša mašaka.
 Theema tše re, kholwa ka tše we o filwego.
 O be a tša kholwa ka kabêlô ya go fiwa ke pa-
 pagwe a nyaka go dira bohuhudi.

5567 Kutô ya lefa. Goutiwa ga thoto
 ke kwano ya monna le yo we a mo ratago.
 Ke gore papago bona, o bona ngwana
 wa moja lefa a tše na molaô. Bjale ka
 goriale mo we a tša nyake go mo hoko-
 batsa boja lefeng bja gwe. O dira gore
 a tšame a fiša dikhomo ka leina la yo
 we a nyakago gore a šale a dija. Moja
 lefa yêna o tša no feta le boja lefa
 bja gwe.

5568 Diphêthwa ke mohu a di t̄ha kolwe. Bjale ka Ramokholo. O be a na le moradi ka o thii-
heina la gwe e le Thekhênê. O ile a bêtê-
ga barwa ba ba nê. Maina a bona e be e
le bo: Maphikulugê, Khati, Mphekhê le Ma-
kalêla. Bjale mogolo wa bona e be e le Ma-
phikulugê. Ke yêna yo we a lebanego go
ja lefa la papagwe ka moragô ga mo a hwile.
Bjale ngwana a ba le mokhwa o mabe kudu.
Mokhwa wa gwe e be e le wa go nyaka go
ja a utamile. Baratho ba gwe a t̄ha nyake
a ka ba bôna. Fêla o be a na le pelo-nygo.
Ge baratho ba ka thopola le bona ba mo kona,
ke moka yêna o wa kwata. Bjale ba mmotâa
gore wa bôna morifi o tshela le gore, o bone
o mangwe o tshela.

5569 Bana ba komana boloto bogôri ke go bo-
pana. Ramokholo a bôna gore bana ba gwe a
ba kwane, ke moka a ba khobakanya. A re
go bona le dira bjang le gašana bjale ka le-
ngata le le thaugilego. Bana~~ba~~ ba monna ge
ba t̄a re ba agile ba ngathagana thôgô ya
t̄siê. Baratho ba re, rena re a mo fa mogolo wa
rena. Bjale yêna mo a thopotê o wa re
kona. Theema t̄he t̄ha ka gôdimu t̄he rupa
gore le bopanê. Ge le ile la bopana le t̄a

901

K34/82

2651

khōna go ngathagana thōgō ya tšie. Baratho
ba ile ba kwa ka makhwa o we papago bona
a ba lailego. Ditagō a tša ka tša tšena diṭebe-
ng tša mogolo.

5570 Ramokholo o be a na le dikhomo tše dintši
tša bangaka. Bjale a re go bona makhwa wa morwa
wa gwe, a dia gore a ba-ganye barwa ba
gwe a tša phela. O ile a fa maphikukulugē di-
khomo tše ntabe le dipudi tše tšamo. A re go yē-
na ke yōna karolo ya go e we ke go filego yōna.
Khati a mo fa dikhomo tše nnē le dipudi tše
nnē. A re megopo ya lena a ya swanēla go leka-
na. Wena ke oña mogopo wa go o we ke go fago.
Seedi ke yōna e we e gudišūgo mogopo. Mphekhē
a fiwa dikhomo tše pedi le dipudi tše tharo. O
di tšhokomēle ngwanaka di tša go tswalla. Makolē-
la a mo fa lebotšana la khomo le bo matheru-
waneng ba ba bedi ba diputsanyana. A re go
yēna ngwanaka wa tše ke wa o kwa botšhoko, ke
wena yo manyana le wena ke go fa tše dinyana. Di
tša go phelēla wa nwa mafi. Mafi ge a le ka
khamelong o ka tše ke wa bala.

5571 Ramokholo o wabagantše barwa ba gwe 13
ya dikhomo le lha ya dipudi. Bjale ka šakeng gwa
šala masome a mabedi le dikhomo tše ntabe dinago
le masome a mabedi a dipudi. A re go bona thoto

901

K34/82

2652

e ya go šala ke nyaka go lefa melato ya ka ka yōna. Mašaledi a mo ke lifile melato yaka a ta lefa thōgō yaka.

5572 Ramokholo a palakanya lefa la gwe ka go tšama a fiša ka leina la Makalêla. Ka tšatši le la a go ba abaganya ba ile ba mo thēga ge a fiwa dilo tša go the thamatsege. Fêla papagwe a mmotša gore wa the ke wa kwa bothoko. A mmotša ka thephiring gore dikhomo tše we ke tšamago ke di fiša ke tša go. Ka moragō ga lehu laka, le wena o tšee tša go o tšame o fiša ga na kowa ke tšamilego ke fiša. Ke khakantšhane ya gore bo ngwane no ba the ke ba teba. Ka moragō a mo ruta le bongaka. Ka moragō ga dilemo di the di kae ke moka a hwa.

5573 Makalêla o ile a uta lefa la go fišawa ka baka la taêlō ya mohu. Ka moragō ga lehu la mokhalabje ba leloko ba khobakana mabapi le thoto ya mohu. Ba ile ba nyaka go teba ka thoto ka moka ga yōna. Ba hwetšana bana ka moka ba tša tebe thelo, ba teba fêla tše we ba ilego ba fiwa tšona. Ke marašana a tše we di ilego tša šala mo a lefa melato ya

901

K34/82

2653

gwe. Mothomongwe moratho wa rena o wa t̄eba
ka gobane o be a f̄ela a t̄hepela naē. A re
nna a nt̄hupa t̄helo.

5574 Maphikulugē a dula marašana gōdimu.
Bjale go ka boniwa f̄ela ka marašana, a we a
ilego a šiya ke mahu. Mogolo wa bona a re go
banna le nyaka go a bōna la dirang ka ōna?
Re nyaka go le abēla ōna. Baratho ba ka
ka moka o ba file kabêlō ya bona. Mašale-
di a we ke mafora, ke gore a t̄a sala a le-
ta khoro. Banna ba ile ba mo kwa gammō-
gō le ba-ratho. Gona le dikhomo t̄ie we a
ilego a t̄ama a di fiša, mo a re fora a re
o lefa melato ka t̄šona. Ke t̄šona t̄ie we
di ka nyakiwago. Ba re ke wena yo mogolo,
ka goriale mo we ke wena yo we o swanet̄ie-
go go t̄ama o di nyakēla. O t̄a re bot̄ša
mo o di hwet̄šana.

5575 Makalēla o ile a t̄ama a ba komet̄ša
gore ba t̄he ke ba mo šupa bjale ka ge
papa a ile a le bot̄ša. O ile ka moragō ga
mo a o kwa mant̄šu a mogolo. Ka moragō ga
mo a bolabot̄ie, ba it̄šē a t̄amē a nyakē-
la, ke moka a thōma go t̄ama a t̄ēna mo
we dikhomo di ilego t̄ša t̄ēna. Ba t̄ama
ba mmot̄ša gore a re t̄ebe ge papago a

901

K34/82

2654

ile a beya khomo goba dikhomo fa. Khane o ile a go botša gore o re fišitše khomo goba dikhomo tše kae. O ile a šitwa go ba a-aba. Ke moka a šitwa go šula dikhomo moragô, ka baka la go thoka tebô.

5576 Maphikulugê a ja lefa la gwe gammôgô le mašaledi. Ka moragô ga mo a šitilwê ke go hwetsana dikhomo tša mafiša, ke moka a thôma go bolaya dikhomo tša gwe. O ile a ba khošana ngwaga. Go be go lewa nama ya khomo le ya dipudi. Ka moragô ga mo tše la tša gwe di fedile ke moka a thôma mašaledi. Baratho a ba fe moabê wa bona mo a bola ile khomo goba pudi. O re le bona ba na le tša bona. A ba ha ba mo šala moragô. Mo we ba ilego ba leka go mmotša, ke ge a ija mašaledi. Ba bôna a pha ba thokomele ke moka ba mehomelêla.

5577 Šeedi a ya ka ya ba gôna go Maphikulugê. O ile a bolaya dikhomo tše pedi a kôna bo ngwanabô nama. Bjale ba belaêla, ka dipelaêlô tša bona badimu ba tšena ka gare. Marošana a we a mašaledi ka moka ga ôna a ile a hwa a latêla meng wa ôna. Bogôji bja gwe bja hwa.

5578 Makalêla a ba fitiša ka moka ka bohumi. Kabêlo ya gwe ya tswala ka mokhwa o o makatšago. Ka moragô ga mo a bôna gore ke tšê dintši, ke moka a tšama a fiša ka mokhwa o la mohu a go mo laella ka ôna. Mogolo o ile a mo thoya, ke moka makalêla a tšwa ka moteng. A thôma go khobakanya dikhomô tša gwe. Monna ya we o be a tša lekane le motho ka leruô mo nageng ya gešû. Ke thato ya mohu ya go mo gudisâ. Ke moka ba-golwane ba ba banyana pele ga gwe. Mogolo wa bona yêna a napa a ba meditsana wa mafellô. Mafellô a taba.

5579 Masete o ile a-ba lefa la gwe ka go gopola gore bana ba ka šala ba bakana. Mosadi wa gwe e be ba re ke Mofêfa O be a na le barwa ba bararo. Morwa ya mogolo e be e le Modišê, wa go latêla yêna e le Thefate le lekhiothwana la bona ba re ke Ntsotsodi. O be a na le thari ya bathankana fêla. Ke ka khopolo ya papagô bona fêla mo a-banyathoto ya gwe. Thoto e we ya gwe o e hwe-tšane ka maata. O be a na le dikhomô tšê ntabe fêla. O ile a fa yo mongwe le yo mongwe khomo ya tshadi, a ba bôtsa gore

901

2656

K34/82

di ta le twalla. Bjale a re khomo tše pedi ke tša mmagō lona. Khomo e ngwe le ta mpoloka ka yōna. Ge e le mabélē a ka ke mothahu. le-rumu la motē lona le tibiwa ke mang le mang ke la mogolo wa lona.

5580 Masete a swala ke phiri. Ka moragō ga ngwaga ke moka phiri ya morwala. Ka moragō ga melaō ya lehu, ba leloko ba hwetsana gore moku o šile abilē lefa la gwe. Bana ka moka ba ile ba kholwa ka lefa la go fiwa ke papago bonas. Batho a ba ka ba ba ba tha twenyega. Bana ba mokhalabje yo we ba ile ba kwana hudu. Ka baka la gore yo mangwe mo a ile a thaellwa go nyalla mosadi, ba mothikisa ba mo nyalla. Mafelo a taba.

Temana ya 2: Lentšu la moku le khethegilē.

5581 Lentšu la moku a le laṭhiwi. Bjale ka ge ba-gologolo ba šilē theema tha gore lentšu la moku a le nyatsiwi. le ge a hwilē mo we a ilego, a bolabola go no šala go direga. Ge gōna le ka laṭhiwa, ka moka ba ta no bōna dilo tša bona di tha thepele ka molaō. Ke baka la go huralla lentšu la moku. Ka gobane le yēna o we ba thalāetsa pele ga gore a hwē. A ba botša gore ge le

2

ka šala la the diyê ka mokhwa o we ke
le butšitsêgo ka gôna, ka moka thoto ya
ka e ʔa ntšhala moragô ka gobane môya
waka o ka the ke wa robala.

5582 Ke taba ya the thogo kudu go nyatsa le-
ntšu la mohu. Mohu a bolabola o bolabotše, le-
ntšu la gwe le ʔa no šala le o kwala le mo
mong a the gôna. Le ge bana ba metheng
e no ba re motho a hwa o hwilê a ka the
tha tsoa. Ke nnete tsoğô yôna a e gôna
fêla môya wa gwe o ka the ke wa robala.
Gwa ba kaone kudu ge o ka ganetsana le yê-
na mong mohu a tha bolabola ka noši, ka go-
bane mothomong o ʔa go kwêla. Môya wa mo-
hu a ona mogau, mogau wa ona ke go rapê-
la. Gôna o ʔa go tswarêla.

5583 Ditaola le ditolo. Dilo tše ke marapô
a dilo tše dikwilego le tše diphelago. Mara-
pô a tše diphelago ke a dikhudu le dipôtê.
Ba ntšha ditaola tša tšona di tha phela
ke moka ba di lethetša tša tsamaya. Ke
mo we ba re go dikhona go laola. Bjale di-
taola di bolabola dilo tše we di tha boniwê-
gô ka mathô. Dipelaêlô tša bahu di a di
utulla gammôgô le malwetši a we a tha
tibiwigo. Le ge motho a ile a nyatsa le-

901

K34/82

2658

ntšū la mohu.

^{(1) (a)}
 5584 Mafotha o ile a hwa a na le mote o mogolo le dikhomo tše dintši. Pele ga gare a hwē, o ile aba lefa la gwe. O ile a bitša banna ba gabō. Ba ile ba khobakana. Bjale a re go bona le bitšitšē ke nna ka baka la mote o waka gammōgō le lefa laka. Mote waka ke o mogolo kudu, ka baka le we ke re le kweng tša ka ganong gaka ga mabapi le thoto ya ka. Mohwa pele ga tibiwi le mohwa moragō. Yo we a ta šalago a phela o ta anēga. Ke le bitšētša gore le tše le bōnē mo ke a-bagantša lefa laka barwa baka gammōgō le go le šupa yo we a ta go sala a tšwere mote o. Ka moka ga bona ba ile ba dumela.

5585 Mafotha o wabēla basadi ba gwe lefa thoto ya gwe. Mma o ile a bēlēga bathankana fēla. Baratho ba ka ka moka ke ile ka ba tšeisā basadi. Bjale mong ngwana yo we a swenetsēgo go ba moja lefa a gōna. Lapa le legolo le ile la ba le madimabe ka baka la go bēlēga ba e hwa. Gare ga bana baka ka moka a ke bone yo we a ka šalago a tšwere mōšaša o. Ngwana wa moratho wa ka a šalē a tšwere mōšaša o. Ge le ka

the ke la šala la dira bjale, mote ka moha
o ʒa thubéga. Go fedilê mo we bjale keya
sokologa.

5586 A sokologa aba thoto ya gwe. Bjale ka
ge ke thalúšitšê gare ke na le mote o mogolo,
thoto kē abêla basadi. Ke n̄to kholo ya mošate,
e reditšhikhidi ya re mafem mafene.
Ke riale ka gobane ka gare ga mote go na le
baopa le bona e be ba ntšolêla. O ile a ba
bitšê ka maina a bona ba ʒa ba khobakana kho-
rong. Maphefô, Mokhatšô, Ngwana Lewele, Mmaka-
pela, (Mokhati) Thelêpê ʒa malome, (keraga)
Makôšê, Ngwana Thobetsâne, Madimabe, Ma-
senkêlê, Madirê le mpjaafê. Ka moha ke
basadi ba gwe. Ba bangwe ba na le barwa
ba bona, ba bangwe ke baopa. Ke mo we le
kwago ke re n̄to kholo ya mošate.

5587 Mafotha e be e le ngaha a na le dikho-
mo tšê dintšê. O ile a leka ka muat̄a gare
o wa dipoma ka go tšeya basadi, a ka a dira
thelo di ile tšê tšwêla pele le go tšwala. Ke
le a-baganya thoto yaha ka gobane le ka
šala le jana ka baka la yona. ~~Mothoka~~
Mothoka moredi ke madimabe a gwe. Ba we ba
na go le baredi, dikhomo tšê go tšwa baredi ba
bona a ke dilaele, di ʒa laola ke bona batšwa-

di: ~~ba~~ basadi.

5588 Mong dikhomo tša go tiya thōgō ya Mafotha e be e le 35 marome a mararo di nago le dikhomo tše thaaano. O ile abēla lapa le lengwe le le lengwe dikhomo tše tharo. Mong basadi ba mokhalabje yo we ke ntabe. Bjale basadi ba ba thōma go belaēla. Maphefō, Mokhatšo, Ngwana hewe, Makosē, Ngwana Thebetšane le Madimabe. Pelaēlō ya bona ya ba ya gore re lekana le bo thempa fēla bjang. Ka nnete le banna ba we ba go ba ba le gōna ba ile ba ēma le basadi. Ke yēna mong wa thoto a bōna gore ge a ka fo dira ka manganga, go ka theke gwa loka. Ka baka la gore ba ka šala ba elwa. A dira gore bo thempa fēla ba hwetšane tše pedi. Mong basadi ba gwe tše nnē. Mo we ba ile ba kwana naē.

5589 Dikhomo tše a di abilego ya ba 34. Ka šakeng gwa šala khomo. A bōna ga boše gore dikhomo di feletše. Ke moka a tšama a gapa tše dingwe tše we ba ilego ba ntšha mo a lafilē balwetšē. Go kwagala gore o ile a gapa dikhomo tše thaaano. Ge di hwetšana e la ya go šala e e-me ka šakeng ya ba dikhomo tše ntabe. A tšeya khomo tše pedi a di fa motogolo wa gwe. A re go bona le a tšeba le

letsê ke yêna. A tšeya khomo ya tše thalê a e fa ngwana wa moratho wa gwe. A re ke ngwana wa moratho waka, ke mo file ke moabê wa gwe. A gwa ka gwa ba le motho yo a bolabolago. Ba ile ba re mokhwêba ka pele o khwêba ga gwe.

5590 Mafotsha a hwa a abile lefa la gwe. Ka moragô ga dikhwedi di tše di ka e ke moka a hwa. O hwilê a šilê dikhomo tše tharo tša go leta thôgô ya gwe. Bjale ba ile ba mmoloka ka khomo. Khomo ya bo bedi e ile ya ba ya thobošo. Bjale ka ge ba leloko ba ile ba ba gôna mothang a bago thoto ya gwe, a ba ka ba nya-ka go ba ba tša butšiša. Ba ile ba palakana.

5591 Tšhōpō ya molebendi wa taweng. Taweng ke gore moše wa go hwêla ke monna gwa šala basadi le barwa. Bjale ka meriri ya mafellō, go pherekanywa melaō ka gobane thellō tše fedilê. Pele ga gore ba tēnê modirong wa bjala bja moriri ya mafellō, ba dira gore go šupiwê molebendi ka gobane le baka le lengwela go boya ba ka tše ke ba le bōna. Ka me tša taba e thômêga thopeng e khōnê

901

K34/82

2662

e kwa ke baditšhaba.

5592 Ba ile ba ya thopeng. Diphapanô tša ba gôna. Rangwana wa mohu, a bolabola fêla pelo ya gwe e na le lehuto. Ke bitša ke nna ka baka la go tšhoka mong wa motše. Khoši ya tšoga ngwe e ya šala. Re hwetše ke mong wa rena, bjale go nyakêga yo we a tša go re phumula megôkhô. Banna ba re o tše ke wa e tira khakantšhane. Mohu o šile a bolabotše ka moka re gona. A re mo ki hwile Maranane a šale a tšwere motše o wa ka. A re ka šala mo we moragô. Ba ile ba re ke tšwanêlô ya gore re go šale moragô. A re tša nyaka go bolabola e le gore lentšhu la mohu le gôna. Ba boêla ba ya ba šupa Maranane go ba molebendi wa motše o we. Ke moka taba ya fêla e tša mo we. Ba tša ba palakana.

2.

S.(b):2: Ditaba di ile tša ba khakantšhane.

5593 Rangwane wa maranane o ile a di gantšha ka tšatši le la la tšhupô ya molebendi wa motše. Khopolo ya gwe e be e nyaka go ba yêna mong molebendi. A ka a kwana le maranane. Ka baka le we barwa ba mohu le bona ba êma naê. Ba re lapa a

3

le ji le ngwe. Goriale mo we ke gore o swa
nets'e go lebella la go šiya ke papagwe.

5594 Maranyane a tšwa ka tša mafuri.
Ka moragô ga le tšoboko le we, a bôna gore
mafellô o tša lopa ka tšhōgô. Ke moka a re
go bona, le nna a ka duma go ba mo tulo-
ng e, ke dumets'e fêla ka baka la lentšiu
la mohu. Bjale go-ne-go bjale, nna ke tša
le tšhurugêla. Ke nyaka go bôna wa ka
mmoto ka dula. Fêla ke nyaka go tšoga
le khomo e la ramogolo a ilego a mpha
yêna pele ga gore a re šie. Papago le yêna
o hwilê a na le lešaka, o ile a fa mang
wa rena khomo. A re go bona, šalang le di
bôna ge e le nna di ntšhitilê. Ke moka
a tšwa ka moteng, a ya a dula mmotong wa
mabotana.

5595 Maruping a kwa ga boše gore ba ganetš'e
Maramane go gapa khomo ya go fiwa ke mohu.
Ke motogolo yo la a go fiwa dikhomo tše pedi.
Ke yêna a ya go gapa tša gwe dikhomo. A
fitha a ba dumediša. Ka moragô ga maduma
le go butšišana magane, ke moka a ba botš'a
gore ke latilê manamane a la ka go fa ke
mohu. Ba mmotš'a gore o morwa mang. Ke nna
motogolo wa mohu. Ba re go yêna tšhepela ma-

901

K34/82

2664

khutsimi o khutsa. Rena a re tšebe ona le manamane mo.

5596 Maruping o ile a tšoga a lebeletše gōdimu a tšhaba gore megōkhō e ka falla. A fitša gae a batša mmagwe gore ba tšō gana le khomo ela ka go fa ke malome. O ile a goma le morwa wa gwe go nyaka go kwa gore ba gana na-yō ka lefe. Ke tšile mo ka baka la go kwa yo morwa wa ka a re lena le gana le dikhomo tšē we moku a go fa yo ngwana waka. Bjale ke tšilo o kwa ga bote gore ke nnete le gana na-tšō. Ba re go yēna rakhadi, o wa tswenya le wena o na le manna, manna wa go a ka tšhe ke a re fa dikhomo tšā gwe. O tšā di fa barwa ba gwe, a gana le motho ka o thii yo we a ka ba šalago moragō.

5597 Khadi e ile ya tšoga e lla tšhello tšha lehu. Batho ba khaufsi le motšhe o we ba ile ba makala. O ile a bolabola ka mokhwa o a khōnago. O ile a re le bolaike khaitšedi ya ka le nyaka go šala le tepeka ka thoto ya gwe. Ke re go goja mollō o nye magala le ōrē. Moku nka be a nkwa thoto ya gwe ka moka a e bitšē. Batwadi ba barwa ba re go bona khadi a e falatšē megōkhō e a ile. Mo feng dikhomo tšē we, a fa ke lena, o file ke kha-

itšedi ya gwe. Barwa a ba ka ba nyaka go kwa dipalabolo tša batswadi. Ba re go bona ka moswana le tša tšeya bothōla la beya. Khanthe ke lena le tše tholago ka noši.

5598 Mote wa thubêga le lenuô la falla. Ka moragô ga dikhwedi di tše di-kae, môya wa mohu wa tše ke wa rōbala. Dikhomo tše la a go ba a file khadi le ngwana wa moratho wa gwe tša hwa. Ka moragô ga mo we, tša yo we mogola wa gōna tša fofêla ka leweng ka moka ga tšona. Boloi bja tšena ka gare ga mote. Mong wa tšona o ile a re ba di-yo gapeletša. Ke yēna moka moja lefa, yo we leina la gwe ba gōba ba re ke Morabudi. Go ile gwa ba le-šarašara ka gare ga mote.

5599 Ba ya ngakeng, tša boya le badimu. Ba bōna gore mote ka moka a o tša na kwano. Ka moragô ga mo we go tša tšena boloi. Ba rē-ra gore ka melomo re tša ba ra bolayana, ta-ba kholo re swanetše go tšwa re tšameng re o kwa gore ke ba fe ba we ba gapeletšitše-go dikhomo. Ba ile ba tšwa ka moka ka mote wa bona. Ngaka ya ba botšar gore mo-loi a gōna. Lena ka noši a le nyake mothaku wa papago lena. Lebaka ke nyatšo, le nyatšitše lentšu la mohu. Lefa la go šiya ke yēna

ka moka ga lona o nyaka gore le mo sale morago.
 Molato ke o no we fêla. Gore ke nnete o thomile
 ka dikhomo tše a go ba a filê ba bangwe, tše
 we le ilego la gana mo ba gapa. Bjale mohu o
 re nthatana ya mašabêlê khane e la e letšê
 mang.

5600 Re ka dira bjang gore re leballwê. Ba bu-
 tšiša ngaka. Ngaka a e khone go bolabola ka
 bo yôna. O ile a goma a tšhêla ditaola. Bja-
 le a re ditaola di re le swanetšê go fa batho
 ba la dikhomo tše la mohu a go ba fa. Ba re
 dikhomo di hwilê. A re thapêlô ke yôna e we
 e fetšago ditaba. Le ge e tšhe tšona, lena
 le swanetšê go fo rapêla ka tšê dingwê ke
 gôna di thibile tšê la. Ge ba di amogetšê le
 ntšhe khomo e ntso ya tšhupja khadi yo phasa
 le biteng la mohu.

5601 Ba hwetsšana ditoto-toto tša dikhomo. Ge ba
 boêla gae ba hwetsšana dikhomo di hwilê ka bu-
 ntši. Bônang dikhomo di hwilê ka moka. Bjale ba-
 loi ba la re ta ya re ba rapêla kang. Ngaka
 a ya khôna go laola. Nkabe e tiê moloi. Bô-
 nang thoto ka moka e hwilê bjale ba re ke
 mohu, mohu a hwa o hwilê a ka tšhe ke
 a tšoga. O ile a goma a dira mpherefere.
 Banna ba kilo tše ya ke a mokhala, a fo

tšwela pele le go rabula.

5602 Mofe wa thubêga ka bogare. Jo magolo a ba le ditôpô moteng, mofe ka moka o^{wa} thubêga ka bogare. Maphefô o ile a hwa pele ga ditôpô. Ke gore ka pela ka moragô ga lehu la monna a hwa. Ba re o ile go gotšetsa monna mollô. Mokhatšô le yêna a hwa, a fapana le ditšhele, di šetše di thomilê. Mokhatšô e be e le mmago Morabudi. Ka moragô ga lehu la mmagwe a napa a tšuka mollô. Ba bôna gore khotello ba ka tše ke ba e khôna, ke ge ba palakana moteng. Jo ile gwa thoma Makôšê a ya dula Pôpôtwê. Madimabe a ya a dula mangonyane. Ngwana kwelê le Mathenkêlê le Ngwana Thobetsane ba ya ba dula letading. Mokhatšô le Mpjaafê ba ya ba dula mmotang wa Photwaneng. Madixê a ya a dula khafsi le Maranane. keraga a ya a dula khubetswane. Ke moka^a šala a dutšô le mosadi fêla.

5603 Batho ba thôma go gopola lentšû la mo-hu. Morabudi o ile a šala a dutšô nyanyaneng. Ba ile ba êma maribaneng. Maribaneng ke gore ba mo lebella ka go tšapetsa ba eme kholê le yêna. O tšapetsa ke ba we ba go ba bammo-tšô gore o bolabola unete. kehono ba bôna gore

901

K34/82

2668

O Petugile the ṭāēla a ba tha na taba naē.
 Ke mo we le yēna a go khalwa gore lentsū la
 mohu a le nyatsiwi. Mo we mohu a go šiya a
 go bolabotsē ka mōka ga gōna go ile gwa phē-
thēga.

5604 Phašuku o ile aba thoto ya gwe pele
 ga gore a hwē. O be a na le basadi ba ba
 bedi. Maina a bona ke a: - Manku le Male-
hu. Manku ke yēna the tima mollō. O ile
 a tswala Khapana. Ke ngwana ka o thii wa
 moetsana Motšopi. O be a no ba le bana
 ba we ba bedi fēla. Malehu a tswala ba-
 rwa ba ba rarode moetsana. Morwa wa
 Malehu e be e le Malakare.

5605 Barwa ba Phašuku e be ba tha ṭhamatse-
ga. Bedi ga bona e be e le maubauba. Ke
 gore diṭaēla. Ba be ba khōga le-bake kudu.
 Bjale papago bona a leka ka maata go ba
 khala. Ke ga go le bjale a ba ka ba o
 kwa khalō ya papagō bona. O ile a ba ṭho-
bōga bedi ga bona. A tšhepa ngwana wa
 malehu yo a lumileng theetse the Malakare.
 O be a mo tšhepile ka gobane yēna o ṭha-
lifile. Phōšō ngwana yo we wa go tšhepiwa
 a hwa pele ga papagwe. heina le gwe e be
 ba re ke Maphikulugē. Bjale moratšo wa gwe

e be e thale the gatela. Yo we leina la gwe
ba rego ke Nkakaile.

5606 Phaxuku o be a gudilê. Bjale ka goriale
mo we o nyaha go laela barwa ba gwe gammô-
gô le go ba a-baganya lefa. Ka mo thari, ya
basetšana e be ba thalifilê. Ka go bôna gore
bana ba bathankana ke mafafara, a bôna go-
re ge a ka hwa a thešü abanya, thoto ya
gwe e řa řala ya lôba. O be a na le thoto
e ntšü, ya go rekiwa ka mathebô. Modimu
o nhonnê pêpô. Nhabe go řaelê basetsana ba-
řhankana ba řhalefê. A bôna gore bokaone
ke gore a khobakane ba lelôko, ba ře ba bô-
nê le go hwa.

5607 O ile a ba lefa la gwe ba lelôko ba
khobakane. Ka moragô ga khopolo ya gore ba
lelôko ba khobakane, o ile a ba bitša ba
khobakana. Le bitša ke nna ka baka la tho-
to e ya ka. Matsiši a ka ke bôna e ke
a khaufi a gore ke hudugê. Bjale ke lebe-
letšê bana ba ka, ka môka ga bona ke no bô-
na e le bo motho le mothako. Ke gore ba
swana ka bořaela. Ke ga go le bjale bo mo-
ntho le mothako ke madi a ka le a mosadi a
dirilêgo gore re bêlegê digôlê řa mohuta o.
Ke nyaha go ba abêla thoto ya ka keřha

901

K34/82

2670

phela. Ngwana yo we a šalago a thinya ka-
bêlô ya gwe molato a še waka. Banna ba ile
ba dumelana le mantšû a mokhalabjê.

5608 Bana le baredi gammôgô le bo mmagô bona ba
bitšoiwa. Ka moragô ga mo ba tšilê, a ba homotša
ka moka. Ke a mpôna, e fula e ukametšê le-
ôpê. Kesome la dikhomo ke di fa Khupana.
O swanetsê go tšeya moradi ka tšona. Kesome
la dikhomo ke di fa Malakare. Ke tšona a
ê a tšee moradi ka tšona. Bjale gona le
ngwana wa go akariwa, yêna ke mo fa na-
mane ya the tholê. O ta gola a e diša
e ta mo tswalla. Dikhomo tšê pedi ke fa
moredi wa ka Motšopi. Tšê dingwe tšê pedi ke
di fa Matama. Baredi ba we ba ka ke mothaku
waka ke lefilê ôna. Ke gore ge ke hwilê le
ta šala le whhopola ka ôna.

5609A fa šaai moabe wa dikhomo tšê tha-
ro. Pele ga gore a mo fê moabe o we, o ile a se
go banna ba leloko la gabo, bjale ko le thiba di-
tšêbê. Ke bolabola ka goriale ka baka la gore
motho yo we ko mo fago moabe a še wa lelo-
ko la gešû. Pele ga go mo fa, ke swanetsê go
le thalôsetša. Mašemo a ka go lema yêna ka
dipholo tša ka. Dikhone ke yêna yo we a twa-
llago. Dilong ka moka ke yêna yo we a nthu-

901

K34/82

2671

šang. Ke lebaka le we le yêna ke ma fung ma-
abê. Ka ôna o ța nkhopola.

5600 Phašuku a hwa. Ka moragô ga dikhwe-
dinyana ke moka a hwa. O ile a hwa a abilê
dikhomo tše di lekanago marome a mabedi a nago
le metšo e mabala a- ngokokotwana. (28). Bjale
tša go šala di leta țhōgō ya gwe e be e
le dikhomo tše țhaano. Bjale ba ile ba mopu-
tha ka khomo. Ka moragô ba țhoboša bana
ba gwe ka khomo. Gwajala dikhomo tše țhara.
Ka tšatši le ba țilo šupa moja lefa, ba
țhaaba e ngwe khomo. Go ile gwa šala di-
khomo tše pedi. Dikhomo tše we ba ile ba
di fa bathologadi.

5611 O be a na le țhešego țha gwe țha
mabêlê. Mabêlê le ôna a bitšwa moțhahus.
Ba ile ba a šumiša go fagêla batho ba we
ba țago țhelong. Mabjale a meriri ba ile ba
dira ka ôna. Bjale a go šala ba abagana
ka ôna. Barediê le bona ba ile ba hwe-
tšana moabê wa mabêlê. Molaô barediê ba
fo hwetšana moabê wa mabêlê fêla. Bjale
yo o ile a fa le baredi ba gwe. Dițhapô ka moka
di ile tša fiwa moja lefa khapana. A gwa ka
gwa ba le moțho le ka o thii yo we a ilego a be-
laêla ka mokhwa o we moku a ilego aba ka

901

K34/82

2672

ôna. Taba ya bona ya fêla ka tumelano ya bona le lentšu la mohu.

Temana ya 3: lentšu la mohu le a lathiwa,
ka mabaka a mangwe.

5612 Ge ditaêlô tsâ mohu di t̄ha ka tsâ phe-
thiwa, diphapano di ba gôna magareng ga ba
we bana ba mohu. Diphapanô di baka dikoma-
ni. Ka moragô ga dikomani ke moka ke ntwa.
Mothomong taba e ya ba ya išiwa khorong. Fêla
ge bothatsê bo kapa gona ka ba gôna bja
gore mohu o ile a siya taêlô. Ba khoro ba
šala lentšu la mohu moragô. Diphapano di
ta ba diṭhaga ka bakeng la thoto ya mohu.
Maaka a ke a fenyana nnete.

5613 Go e tebadiša lentšu la mohu ke go e pi-
tšetšâ bomadimabe. Mohu yêna ka noši o bola-
botšê a t̄ha phela. Bjale ka gobane o hwilê,
lentšu la gwe la lathiwa bjale ka ge le yêna
a laṭhilwê, ke phôšô. Moya wa gwe o ta be-
laêla. Ge ge motho wa ka khakala a
ka no bolabola gore o be a o kwa a fapane
t̄hōgô a t̄ha t̄ebe t̄he we a go ba a t̄he
bolabola. Mafellô ba t̄a bôna gore o be a
t̄he t̄eba, ka gobane a gona le t̄he we

the ~~to~~ ba lokêlago.

(a)
5614 Bjale ka Mabjale. Mokhalabje yo we o be ana le basadi ba boraro. Wa pele Mahudu, wa bo bedi Mpja le Thethepe wa boraro. Wa pele o ile a ba le thari ya banenyana. Mothankana o ile a ba gôna ba re ke Mmaeng. Wa bobedi o ile a ba le thari ya bathankana. Maina a bona Masoke, Marunthwane le Dikolane. Mosadi wa mokokotêlo o ile a ba le ngwana wa mothankana. Keina la gwe ba re ke Pjafale. O be a thešû a êmê go bêtêga, go badiwa fêla ngwana ka o thii ka gobane mokhalabje o ile a thagisa ditaba tšû gwe e thale ka o thii. Mmaeng ke yêna moja lefa wa motê o we. Bjale a tēna ke bolwetši bja mokotogane. Ke gore bolwetši bja go hwa a troga.

5615 Masoke o be a khanya ka molomo. Ge mokhalabje a fokola, ke moka o tšama a bolabola ka matheko gore bo a hwa. Ke go ya a tšoetšê mokhabje a thae, a re o ta ya mothang a hwi-le a ya mmoloka. Lehu^{fa} la maragô a lebole le-hufa go bôla la ntwa. Ka gobane ba re ba lwi ke ba ratani. Mokhalabje o ile a re go beka Thethepe Masoke a dula naê. Ka moragô mokhalabje a mo amoga. Ka lona le baka le we ke mpja le phiri. O khanêla gore a hwê, a

šale a dutši le moradi le go ja lefa.

5616 Mabjale aba lefa la gwe a tha phela. O ile a bitša ba ga bō ba khobakana. O be a tene ke the huba tha ntšerē. A re go bōna, ke bōna gore matšatši a ka a ba-ta-metše a go latela ba we ba setšego ba re togetše. Bjale ke nyaha go aba thoto ya ka. Ngwana wa ka yo mogolo a phele ga bote. Ka baka le we ke bōna gore ba ka šala ba mo thalefetša. Masoke ke mo tšeisitše moradi, ka baka le we a ke nya-ke gore a be a tha hwetsšana moabē, ka gobane a mpone gore ke nna papagwe. Ke gona o akēla mo ke huilē. O ile a fa baratho ba Masoke dikhomo tše mabala-a-kotswana. Ke gore maruntwane tše nnē. Dikolane le yēna tše nnē. Bjafale a mofa tše thaano. Mmaeng a mofa tše ntabe. Ke ōna moabē wa bona ba ta tšeya baradi ka ōna.

5617 Ka šakeng go setše dikhomo tše ntsho-tswana. (9) Dikhomo tše we di ta ba di mphēpa, ka gobane le a tšeba gore khomo ya the-gōlē a e hwe ka pēla. Fēla mo nka hwa le ta mpoloka ka e ngwe. Bjale tše we di šalago le ta di fa Mmaeng. Khomoya tšhaadi e gōna ba re ke mogalatadi le

901

K34/82

2675

e fê ~~Ngwakwane~~ Nkwane. Le iale le dirê ka makhwa o we ke bolabotšego ka ôna. Ke moka ke tšona dipolabolo tše we ka go baka le bitšetša tšona. Ba ile ba re aowa re di kwile, fêla phōtō ke ya go the fê masoke wa gwe moabê.

5618 Masoke ke a monyaka bjale yêna ka noši o wa nyênya. Ge motho o ka re o mo nyaka a go nyênya, ke gore o nyetšê nyênya le tšã dia-teng tšã go. Motho a ba rake ka molaō e ke nka be a the gona ga na mo. Mathō a ka a tšetšê ka megōkhō mo ke re ke a mo lebella. Batho a ba the motho ka moka ga bona, ba bangwe ba ta ba mpošša dipolabolo tšã gwe. Ka tšatši le lengwe ke ba tanje, a the anêga. Ka ga yêna a ke nyakê go kwa.

5619 Lehu la mabjale. Ka moragô ga ma-tšatši a the makae ke moka a hwa. Ke nnete o bile a no hwa masoke a the nyakê le go gata ka mo we lapeng la malwetši a the e. Bjale ba boloka mahu mo we a go ba botša gore ba mmolokê gōna. O ile a ba botša gore le the ke la whišša lebiteng la papa, le mpoldke ka gare ga lešaka, ke nya-ka gore lebita la ka le binêlwê ke metha-la ya dikhomo. Ba ile ba mmoloka ka gare

901

K34/82

2676

ga lešaka ka yōna khomo e la a gore lempo-
lokê ka yōna.

5620^(b) Masoke a belaêla moabê. Ka moragô
ga bjala bja thetšhila, a re go bona le
nna ke nyaka waha moabê. Ba ile ba
mmotšā gore letšatši le, a še lona la go nya-
ka moabê bjale ka ge le ke mo phifalong.
Monna a ka a nyaka go kwišiša. ke ga go
le bjale ba ile ba mo thibêla. Ba be ba tha
nyake go kwa thelo ka mothahu le dithapô tša
mohu. Ba tha nyaka go lla thello tha mohu,
ka moragô ga mo thello the fedilê, ke gōna
mo we ba ka nyakago go teba ka mothahule
dithapô tša mohu. Taba e ile ya boetswa moragô,
le yēna a kwa.

5621 Phiyo tša tou a di phathagane. Ba ile
ba dira bjala bja merivi ya ma fellô. Ke
gore ka lona letšatši le we mo go khônêga ke
lona letšatši le we ba swanetsêgo go šupa mo-
ja lefa le go bolabola ka thoto ya mohu. Bja-
le a ba ka ba šala moragô ga taba e we.
Masoke a re le the ke la tēna dinong pele ga
gore go bolwabolwê taba e la. A ba ka ba
nyaka go thwa ba bolabola naê. Ba ile ba
fo mo thabêla theema the tha ka gōdimu.
Ba phetha modirô wa bjala. Ka moragô ga

901

K34/82 2677

mo we ke moka ba nwa bjala.

5622 Ka moswana ba tsoa ba bolabola ditaba tša moṭe. Ba ile ba ba botša pele ga gore ba tšênê bjaleng, ba re lehošo modirô ke wa ga nwa bjala, ka moswana la the ke la tsoa le palukana, re nyaka go tsoa re bolabola ditaba tša moṭe o. Ba ile ba tsoa ba dula ba letêla go kwa ditaba. Mokobati ke morwa ragwe mohu. Nna ke dula kholê ka kowa thegôrwana, le ka bolabola ke nyaka go ba ke tšhaba letsatsi. Ka moka ga bona ba ile ba khobakana ka lapeng la Mahodu. Ke molaô wa gore ba bolabolê ka lapeng bjale ka ge e le taba ya lapa.

5623 Mamêlê a thalwa ditaba ka moka. Ke yêna moratho wa mohu. A gona taba e e tswenyago ka gobane mohu o šiiile a phe-thilê. Pele ke ṭa bolabola ka mong the phumula megôkhô, ke gore moja lefa ke Mmaeng. Mang le mang o wa mo ṭeba. Ka moka ga bona ba ile ba re thobêla. Bjale mabapi le thoto ya gwe o ile a babaganya yêna mong a the buisâ môya. O ile a dira taba e we ga-re ga rena gammôgô le bona barwa ba gwe. Taba e a go e bolabola o ile a re masoke le the ke la mo fa thelo bjale ka

ge nna ke t̄ha mo fe moabê. Moabê wa gwe ke mosadi. Banna ba ile ba likiā go t̄ents̄ha lent̄u la gore ke phōō ge yēna a t̄ha hwet̄iane moabê. O ile a napa a ba ganēla. Ke moka ke mo a re mašaledi ka mo-ka a swanet̄e go ba a moja lefa. Ke moka ke mo we re ile-go ra bōna le go kwa ka gōna.

5624 Ba we ba go ba ba le gōna ba ile ba t̄at̄a mothaluš̄i. Bjale ba re go wa kwala bjale ka ga yēna mong a š̄iile a phethilē. Ge gona le yo a belaēlago a ka bolabola ra kwa pelaēt̄o ya gwe. Mardie a ēma a re mo we go t̄haluš̄it̄we-go ke nnete. Fēla nna ke a belaēla ka baka la waka moabê. Mohu o bolabot̄e ka mokhwa o we fēla o be a t̄ha t̄he kwe ka gobane t̄hōgō ya gwe e be e fapane. he nna ke nyaka wa ka moabê.

5625 Tabanyana ile ya ba taba. Bjale banna ba we ba go ba ba le gōna ba mo ganet̄ša. Malome wa gwe a re le mo ganet̄ša ka phōō. Ke t̄wanēt̄o ya gore le yēna a hwet̄iane moabê. Ge a be a bōna gore ngwana a loka nka be a kile a le khobakanya a le t̄ibiš̄a mokhwa wa gwe. Rena re ka t̄he ke ra khōna go t̄ogēla polabolo ya mohu. Yēna mohu ka no-š̄i nka be a mo fē bjale ka bana ba ba-

901

K34/82

2679

ngwe. Rakhadi wa bona bana ba we e be ba kwana le Masoke. O ile a ēma le yēna. Bana ba ile ba gana bjale ka ge mohu le yēna a ile a gana.

5626 Pitša e bela ka go bešeletša. Ba ile ba mo thošetša gore a tiše taba ba ta ēma naē. Bjale a bōna gore ka the gae ba gana, ke moka a dira gore taba e ē khorong. Ka nnete o ile a rwala diala a iša taba khorong ya ntona Mašumu. O ile a mogēla taba ya gwe. A mmoša letšatši le we a ta go boya ka lona. Ke moka pampanyane a ya a bitša Mamēlē le barwa ba mohu gammōgō le bathologadi. Yēna mmigi wa taba a ya a botša ba butšeletši ba pitša gore ka tšatši la gore re ya khorong. Ba ile ba kopana ka tšatši le la khoro ya go ba botša lona.

5627 Banna ba dula khorong ba theka molato. Bjale mmudi wa lekhota a re, lekhota ka moka le khopelwa ditēbē le melomo. Ka moka ga bona ba ile ba homola ba thaeletša mmudi wa lekhota. Bjale ka moragō ga mo a bolabotše, a re go ba fapani le ka moka. Ka moka ga bona ba ile ba dumēla. Bjale a fa Masoke lebaka la go bolabola.

901

K34/82

2680

5628 Dipolabolo tša Masoke khorong. Morena lekhota la ba bina tšou. Ke nna yo we ke tilego mo ka baka la mothahu wa papa. O ile abêla bana ka moka, ka baka la gore a ba tšeya basadi. Bjale ka šakeng gwa šala dikhomo tše nkhokwana. Lehono ke re ba re abaganye dikhomo tše we ba gana. Ba re dikhomo ka moka ke tša mogolo wa rena. Ke tile mo khorong ka baka la go nya ka waka moabê. Ke moka ke feditše di-khoši. Ba re napa o feletše go bolabola o tšame. Dikhomo di gana le mang. A re ke Māmêlé ka gobane ke yêna papago rena ge mogolo wa gwe a hwilê.

5629 Dipolabolo tša Mamêlé. Morena lekhota la ba bina tšou. Ke bolabola bakeng tša mohu. Goriale mo we ke gore ke bolabola mantšu a mohu. Mohu pele ga gore a hwê, o ile a re khobakanya. Bjale ge re khobakane, a thōma go aba thoto ya gwe. O ile a bêla barwa ba gwe ka moka ka nte le ya. A re go yo Masoke, ke mo tšeišitše mosadi ke ōna moabê wa gwe. Banna ba ba goba ba le gōna ba mmotša phōšō ya go tšhaetsa yêna mmelaedi. O ile a re a ke nyake go mo fa tšelo. Ke moka ba palana

le mohu. Khomo ya tshadi e we leina
la yōna e lego Mogalatadi a re e fiwe
Nkwane moredi wa gwe ka gobane a ka a
mo leša tša tala. Ke gore o ile a bikiwa
a tše na mpa. Mašaledi ka moka ke ya
Mmaeng. Ke moka ke mo we ka go bōna le
go kwa.

5630 Lekhotā la re yo mongwe yo we a go
ba a le gōna a bolabole. Khama a ēna
pele ga lekhotā. Morena lekhotā la Batu-
batse. Nna ke be ke le gona. Ke ile ka
kwa le go bōna bjale ka ge Mamelē a bo-
labotšē. Ke nna yo we ka go nyaretša le-
ntiu la phōō ya ge yo mongwe ngwana a
tše hwetsāne lefa. O ile re ganēla bjale
ka ge mmoledi a bolabotšē. Ke moka ke
feditšē.

5631 Rakhadi a bona a thōma go bolabo-
la. Ke nnete moabē ōna o ile wa ~~mo~~
tšāela ka baka la gore o mo tšeišitšē mosadi.
Ke nna le mo ke be ke tše gōna, o ile a
mpotša tšatši le we ke be ke ile go mmōna.
Ka lona le tšatši le we ke ile ka hwetsāna,
ke malome wa masoke. Ke tšatši le we a ile
go a re mašaledi ba abē. Malome wa maso-
ke o ile a tšatša mantšu a mosadi. Ke

moka ba fetša go bolabola.

5632. Lekhoṭa la thompha lentšū la mohu. A ēma mmudi wa lekhōṭa. Morena, ditaba ka moka le dikwilē. Bjale ge e le moruba o ka thiwan ge ariale a goma a dula fathe. Lekhoṭa la re a gona mo we go ka bolwabolwa go bjale ka ge banna ba we ba go ba ba le gona ba ile ba šitwa. Le rena re ka the ke ra taboga lentšū la mohu. Ge a the mo fa moabē wa gwe ke gore o bone mokhwa wa gwe. Ditaba di a thola ke banna khoši ke ya go rēma molato. Bjale khoši ya re ke ditshela. Masoke o bigilē maka a twallē khoro ka pudi. Ke moka a tswella ka yōna pudi. Taba ya fēla e ṭa mo we.

5633 (C) The khākhānunu the bōna ke the batadi. Masoke a ka a thoya bo ngwana bo. O ile a no thaba na bō bjale ka pete. Le ga mamēle o ile a no ala le leme la gwe. Le bona ba lebala gore re kile ra bolabola na ē. A thōma go ya a kolota khomo ka thelema, a kolota ga Mmaeng. Bjale a mo kolota ka ōna mokhwa o we a kolotago ka ōna.

901

K34/82 2683

5634 Mmaeng o nyaka dikhomo tša gwe ga morwa ragwe. Moholoti o be a tšama a rēpana gore nka the ke ka mo fa. A fēla a bolabola ka nyepo ya gore e ya rafa. Ba re e rafang. Ke moka a re maana. Maana ke a nosi. Ge nosi e the na maana e na le bosele tihite. Ba be ba the mo kwe le gore o bolabolang. Bjale ge ba mmutšik mmutšiša. Ke gōna a thaloša gore dikhomo nka the mo fē. Ditshebi tša ya tša sēba mmaeng. Ke ge a ya mmotša gore ke nyaka dikhomo tše la tša ka. Ke moka a re go yēna, e ya rafa, maana. Ke go reng goriale mo we. A re dikhomo nka the go fē. Ke moka a napa a gana go mo fa. A mo romēla thebaka le gōna a a no gana.

5635 Mmaeng o ile a bitša banna ba gabō, mabapi le khanō ya go mo fa dikhomo tša gwe. Banna mo ba fithile a thōma go ba anēgēla. Bothakha bo a ja bollē nna. Ke le bitšetsa taba ya ka le yo morwa rē. O ile a ta mo go nna ka kadinō ya khomo a re bana ba gwe ba bolaya ke tala. Ke ile ka mo adina. Ka thelemō the thengwe a goma a boya ka lona le baka la tala. Ke gōna ka mo adina. Lehono ke re a mphē dikhomo tša ka, o wa gana. Ke yōna taba e we ke le

bitsētšago yōna.

5636 Masohe o ka bolabola la go lentšū. O ile a dumêla gore ke nnete dikhomo tšê pedi ke di tšere ka baka la tšala. Taba e ke tšha e dumelego ke e we a bolabolago gore ke di tšere ka hadimō. Ke di tšere ke bolabola gore ke ôna moabê waka, a dumêla. Ke moha ke mo ke tšeya khomo ka e thii ko tšêla tšala ka yōna. Ka ngwaga o o latêlago o we ka tšeya e ngwe. ke yōna o bile a bolêla gore ba nyaka go re lwešanya. Ke moha nna ke feditsê a ka mantšū.

5637 Taba e boima, ka baka le we go nyakê-ga tšatse goba dithatse. Mo lefana goba go adimana e be go tšhe na le motho. Mmaeng o ile a re, o ile a tša le mosadi wa gwe. Bjale nna ke ile ka bitšā mosadi waka le mmane mma ka ba botšā mantšū a yo morwa rre. Bjale yo mangwe wa go tšwa theko o be a tšhe gōna. A dumêla gore o be a tšhe gōna. Ba re go Masohe go bjale o ile wa ya le mosadi wa go mo o gapa moabê wago. Monna o ile a dumêla. Taba ka nnete e tša ba buina. Fêla a go na molato basadi ba swane-tšê go tša go tšagišā a bona mantšū.

5638 Basadi ba thagiša bothatse bja bona pele ga banna. Mmago Mmaeng a thōma pele go bolabola. Taba e bjale ka ge morwa waka a bolabotšē. O ile a ta ka yōna kadimō. Mogatšā Mmaeng le yēna a tatšā mantšū a mmatswale wa gwe le monna. Mogatšā Masoke a re maaka a re makhura ba talago. Nna ke filore ke dutšī ka kwa monna waka a re thakhoga ke nyaka go ya ka kwa ga morwa rrē. A ka a mpotšā gore o ya go dirang. Ke ge ke emella re ya. Ge re fitšhile mo we, o ile a bitšā morwa rragwe ba dula thopa ya bona. Ka moragō ke ge yo we morwa rragwe a bitšā mmagwe le mosadi. Ka moragō ba bitšā nna. Bjale ka kwa monna yo waka a re o kolotilē khomo ba me kolotilē. Ka re ke yōna ka gišano. Ka moragō a ya a kolotata ya bo bedi. Ke moka ke mo we ka go kwa gōna.

5639 Banna ba bolabola taba. Lekhoṭa le ile la bōna masoke phōšō. Ke yēna a ka a gana phōšō ya gwe. Fēla o ile a re dikhomo tšōna nka the ke ka mo fa, ka gobane le nna e be e le papa. Ba ile ba mo tēma le mosadi wa mogo. Goriale mo we ke gore o ta o kwa go baba a ntšha thoto ya morwa rragwe a mo fa. A re go bona tšē le diilego ka moka ga tšōna ke dipape-

K34/82

di. Nna ke nna polaya o njê. Goriale mo we ke gore go khôna nna ke go mpolaya. Ka nte le mo we ke bôna gore le a bapala.

5640 A ba ka ba thokomêla polabolo ya polaya o njê. Ba ile ba go pola gore o ta ba a e polabola. Ba ntšha pitsa ya bjale ba e beya khorong. Ka moka ga bona bathodiwa le lekhota ba ba nwa. Yêna a ba ka ba ba le taba naê. Monna le yêna a ka a ba khatlala. O ile a fetsa matsatši a mararo a tša nyake go bolabola nnete ya gwe. Ka letšatši la bone ba ba fitiša ba ba iša khorong ya ga Mothabê. Le gôna ba ile ba fo mo dira bjale ka kowa khorong ya ga Mašumu. Le gôna a no re mpolaeng le njê.

5641 Masoke o ile a tena ba khoro bjale ka nama ya makhura. Mo we khorong ya ga Mothabê ba ile go mo tēma ba ba ba mo tiya. Ka moka tšê we a ka a o kwa tšelo. Rakhadi wa gwe le malome wa gwe ba nyamaletšê, yêna a fo ba nyanyaneng. Ba fêla ba mo tēmolla ba mo šumiša mediso ka mokhwa o we ba ka khônago. Le ga go le bjale a ka a kwa le gore ba modirang. Ba ba ba tiniwa ke yêna. Ke ge ba botšā Mmaeng gore motho yo wa go ke mpja.

901

K34/82

2687

o rego go e tiya ya gama ya boya. Gae o na le dikhomo. A re moredi wa gwe o nyetswe, bjale ge ke butšiša, ke kwa manyalo wa moredi wa gwe ka moka o fedile ka go rehiša ka baka la tala le go lefa melato ya bo phoko.

5642 O tša na le moredi yo mongwe. A re a owa. Bōna motho yo wa go ke mpja bjale ka ge le wena o ile wa butšiša mabapi le dikhomo tša manyalo wa moredi wa gwe, wa kwa gore di fedile ka mokhwa o we o šetšego o laudišitsē ka ōna. Bjale ka goriale mo we a re tša teba gore re ka dirang ka mpja e ya go. Mo we go ka bōna khoro gore e ka dirang. O wa mo kwa ka molomo wa gwe ore ke yēna polaya-o-njē. Ke ya mo kwa morena. Ka baka le we re tenegile ka yēna, re a mo lokalla. A re ke nna mafetše. Goriale mo we ke gore go fedile. Ba ile ba mo lokalla ke moka molato wa fēla o e tša mo we. Keina la gwe ya napa ya ba polaya-o-njē. Yo la a ba mafetše.

(d)p
5643 Polaya o njē o ile a tšeya moabē wa gwe ka maanō. Mohu o ile a kwa a bolabotše gore a tše ke a hwetsana tšelo, lefa la gwe ke moradi. Bjale ba ka khakala o ile a ba fenyā. Mōya wa mohu a wa ka wa rōbalan

901

K34/82

2688

ka baka la maanô a la a gwe. Mosadi wa gwe o be a tha bèlega bana. Ka moragô ga dipolabolo tša bona, ke moka mosadi wa gwe a fo belegella fathe. A le-ka ka maata go alafisa mosadi a re kotse ke bolwetši bjo ba rego ke le-kone. Dithare a tša ka tša thusa thelo.

5644 Polaya-o-njê a thōma Mmaeng gore ke moloi. A ka a mo romela thebaka, ba ile ba thōma ka go ômana. Ka moragô ga dikōmano tše we tša bona, ba lwa ntwa e kholo kudu. Mmaeng a ntša Masoke mēnô a mararo ka thōgō. Balamodi ba fitha ba lamola. Ke moka gwa šala dikōmani fēla. Monna ke ge a mmatša ge yēna le mmagwe ba loya bana ba gwe. Ka morwana ba troga ba e bolabola. Polaya-o-njê a re ge ba belaēla ba ka fo tšwa, nna ke ta ba šala moragô.

5645 Di ile tša boya le badimur. Ka moragô ga dipolabolo tša bona, ke ge Mmaeng a ntša tšhalete a nyaka go o kwa boloi bja gwe le mmagwe. Ngaka a ya ka ya tiya moloi, e ile ya tiya mohu. Mohu o wa belaēla ka baka la dikhomo tša manganga. Dikhomo tše we le bile la ya khorong ka tšona. Bjale ba khoro ba šitilwê go di hwetsana. Ka baka la go gona go fa mong wa dikhomo, dikhomo tša gwe, mo-

901

K34/82

2689

hu o nyaka gore lapa la go le kohobalê, ka ba-
ka la gore o nyatšitšê lentšu la mohu. Mohu o ile
a go botšâ gore lefa la go ke mosadi wa go.
Nka be o lebele yêna, lapa la go e be le ũa
gola. Ke moka ke madimabe a go ngwana o
ka the ke wa mmôna. Le ge o ka fo kitimu
le dingaka, o ka the ke wa hwetsšana ngwana.
Bokaone o ka ntšha dikhomo tšê tša mphôphôwa
fa mong wa tšôna, gona o ũa hwetsšana bana.

5646 Bogoši ke batho. Ge e le motho o gola ka di-
banana. Ka moragô ga mo ba boetšê gae, ba-
tho ba mmotšâ ka mokhwa o wa ka mo gôdi-
mu. Ka nnete a hwetsšana gore ba bolabala
nnete. Ke itšê ke dira maano a ntšhitilê. Ke
moka a ntšha dikhomo tšê pedi a di fa Mmaeng.
Ka moragô ga mo we a bôna a na le mathatse
mosadi wa gwe a tswara bana. Mmaeng o ile
a thoaba khomo e ngwe a ba a bega le mohu
gore dikhomo tša ka o mphilê.

5647 Mmaeng o nyaka go kwa go thomiwa ga
gwe. O ile a romêla Masoke thebaka. Thaya
tša mmotšâ ka mokhwa o the rumilwego ka
gona. Monna a re o wa kwa ba nyaka go
nthôma ke homotšê. Thepela o mmotšâ una
nke šu ke mo thômê, e ~~ka~~^{be} re ômana. Ta-
ba e we una a ke ũebe. Mašapa a we

we nna a ke a šale moragō. E šita nna ke la thegetšego ke mēnō a mararo a ke mo šale moragō. Tha boēla tha mmotša mantšu ka mka a masoke. Ba ile ba khala mmaeng ba re o raka bjang ngwaneno. Ke moka taba ya bona ya fēla ka gore ke ditshela. Khomo ya go fiwa at Nkwane ba ile ba mo fa ka nte le topō. Ba ile ba palakana mongwe a dula go wa gwe mmoto.

5648 Ge mohu a ka hwa a laetshe le go a ba thoto ya gwe, ba šala ba e ragēla moragō, ke moka go baka ditopō. Ka moragō ga ditopō tše we dikhaka di ya ka me-gwere. Diēma tše pedi tše, pedi tše;

(a) Bana ba khaka ba bitšane ka meludi. (b) Konanang tša go ja taba mpe le botšane. Di leha gore le ge ba gašane ka meboto, ba bitšane, ba botšane ditaba. Bjale ka ge the theema the re, a di ile go ya ka me-boto ke tša šaka ka le thii.

5649 Madame o be a na le basadi ba bedi. Maina a bona ke a :- Mokhadi le Makeswele. Bjale Mokhadi o ile a ba le bana ba ba raro. Makeswele le yēna ba ba raro. Maina a barwa ba bagolo, Mamotetwa ke morwa Mokhadi. Maseokoma ke morwa Ma-

keswele. Barwa ba gwe ka moka ba ile ba tšeišwa basadi ke papago bona a tša phela. Basadi ba gwe o be a ba šumiša kudu. Ke yēna o be a na le ya gwe tšhemo. Pele ga gore a e ga ya gwe tšhemo, o be a e ya a ba šupa mo we ba swanetšego go lema ba goma ntše. Le go tšhagola le gōna e be a le bjale. A khōnē a e ya ga ya gwe tšhemo.

5650 Diretekanyo tša mo ba lema. Monna yēna o be a rētēkanya ke batho fēla. Go rētēkanywa ga monna. Ke Madome o thata, ke mpefane morwa Mokhadi, o ka mmōna mo a lema le go ja o phala le mašumi. Mokhadi ke Mokhadi le topa go lema, ge a inamile a inamologe. Makeswele ke Makeswele khoṭella molepjadi nna ke swele madi a mmele ke tša phela.

5651 O be a ba pana bjale ka dipholo, ka baka la gore ba hwetšane mabēlē. Go tšhela tala go a baba. Lema le kwa ge ba re kupa a ba leme go lema dipholo. Ba bola maaka go lema batho. Gore ke nnete ke maaka ^{le} ka bakwa mo ba re ba iša mašwa a dipholo. Dipholo a diji mašwa, mašwa a diwa ke balimiši. Mabēlē a gwe o be a tša nyake a lewa ke basadi ba gwe. O be a nyaka kudu go a

rekiša.

5652 Madome o rekiša mabêlê a gwe. Basadi ba na le a bona mabêlê le yêna o na le a gwe. Batho a ba ke ba bu-diša mabêlê ka moka ga bona. Madome ke gona a hwetsana le baka la go rekiša a gwe mabêlê. Ba a rêka ka dipudi, diriku, dipokolo le dikhomo. Ke moka ngwaga a mangwe le a mangwe modirô ke ôna. Ngwaga wa tala ke gona a ka abêlago basadi ba gwe. O be a rekiša ge a bôna ngwaga o eme ga boṭe. Go êma ga boṭe ga ngwaga ke go bona mathapholane e ba lamilê ka theko ya leboya, e thepelêla ka theko ga borwa. Mathapholane ke namedi. Ke gona ngwaga o eme ga boṭe. Ka ngwaga o we ke molaô. O ile a hwetsana lefa ka mokhwa o we.

5653 Madome aba thoto ya gwe. A bôna gore o tšofetôe kudu a tšha na maano, ke moka abêla barwa ba gwe thoto ya gwe. O ile a dira ka mokhwa o we ka go bôna bothanya bja Mamotetwa. A bôna gore ge a ka bitšwa a theša abê ba ka šala ba fapana. O be a na le 28 dipudi, 15 di

nku, 10 dipokolo le 24 dikhoma.

5654 O ile a dira gore ba le loko ka moka 'ba bē gōna. Ke gore o ile a no bitša ba ba golo. Le bitša ke nna ka baka la thoto e. Bjale ke bōna gore ngwana yo mogolo o bjale ka pokolo. Pokolo a e na mmala. Ka goriale mo we ke gore a na mokhwa. Mamotetwa ke mo fa dikhomo tše tharo, dipudi tše nnē, dinku tše pedi le dipokolo tše pedi. Ke ōna moabe wa gwe. O dišē di ta go tswalla. Masekhoma ke mo^{ta} dikhomo tše tharo, dipudi tše tharo, dinku tše tharo, le dipokolo tše tharo. Ke wena o di lote di ta go tswalla. Ke basadi ke šetše ke ba tšeišitše. Ba we ba tšerugu ba tšeya basadi ke baratho.

5655 Kabêlô ya baratho ba bona. Bona o ile a ba fa ka go lekana. O ile a fa yo mongwe le yo mongwe wa bona 1 pokolo, 2 ya dinku, 4 ya dipudi le 4 ya dikhoma. A re go bona le di dišē bana ba ka, di ta le tswalla le ta tšeya ka tšōna basadi. Mašaledi a šetšego a ta ba a ntitilē. Ge nka hwa ka moka ga ōna ke a mogolo wa lena Mamotetwa. Ke moka ke yōna taba e ka go ba ke le bitšetsša yōna.

901

2694

K34/82

Theema the re tsoa o jê malakane di
 ta le meso a ditibiwi. Ke gore ge o ka
 re ke ta ja ka moswana ke thapile mathong
 mo-thomongwe o ta hwêla malaong.

5656 O ile a thaaba pudi ya moragô wa ba
 theletši. Ka moragô ga dipolabolo tša gwe,
 a ra Mamotetwa gore a yo tšeya pudi ka
 šakeng. Ke moka a ya a e swara ka dinaka
 a tšwa a e gôga. A re go yêna e bolaêlê
 baeng ba ba go. Ke moka a e bolaya. Ba
 e a-peya ba ja. Ka moragô ga mo ba llê ke
 moka a kakolêla bjale ba anwa. Go feditê
 bjale. Ka moka ga bona ba laêla ba pa-
 lakana.

5657 Madome a hwa a tha bolabole. Ka mo-
 ragô ga dikhwedi di the di kae, ke moka a
 hwa. Le ge a hwilê a tha bolabole, o ile
 a šiya a bilê thoto ya gwe. Ke motho yo
 mogolo a swanêla go no bulukiwa fêla. Go-
 riale ke ba leloko. Molandi ke Mamotetwa
 fêla ba ile ba bolabola lentšu le we ma-
 gare^{ng}ga barwa. Maseôkôma a re nna ke
 nna yo monyana, nka the ke ka di teba.
 Mamotetwa a re ke pudi e we re swane-
 tšego go felegetša mohu ka yôna. Banna
 ba ile ba mo ganetša ba re o swanetše

901

K34/82

2695

go bulukiwa ka khomo. He yēna o ile a gana.
Bjale ba mo felegetšā ka yōna pudi. Ke mo-
ka ba lla thello tha fēla.

5658 Diphapano di ile tša ba gona magareng
a barwa. Morwa Makeswele yo we elego ma-
seōkōma, a nyaka gore le yēna a hwetsane
karolo masaleding a mo mohu a ba abaganya
thoto ya gwe. O be a di nyaka fēla ka
baka la go gapeletšwa ke mmagwe. Mmagwe
o di nyaka ka baka la mogopo. O re le nna
e be ke fo tshola ka go lekana. Taba e we
ba ile ba mokhala, ba re lentšū la mohu a
le nyatsiwi. Wena kholwa ka the we ba go
filego. Bobe a boetsišane. Ngwana o dirilē
phōšō go boloka papagwe ka pudi khamthe
e be e le moruwi wa dikhomo. He ge a tha
ka a bolabola, o ta bolabola, o ta di bōna.
Mohu wa bōna, ba moloka ka pudi, o hwilē a
the na dikhomo. O ile a bakwa a homola.

5659 Madi a ka a mmele, a swa bjano, a we
lē monna wa rena a tha phela. O ile a
tiya manto a gwe a ya a dula mohu-
me. Mamotetwa a šala a leta le bita. Di-
khomo a tša ka tša phela ga botē, tšē
we a gore maaba a re di ta mo leta. Tša
fo thōma go hwa di bodilē ka teng. Bo-

901

K34/82

2696

lwetsi bja mohuta o we a bo tbebe ke motho.

5660 Mamotetwa o ile a gopolêla gore di toyloilê ke Makeswele. A ka a mo thōma, o ile a nyaka go tšama a o kwa pele. Ditaola di ile tša mo thalōetsā bolwetšī bja dikhomo. Tša mmotšā gore o nyaka go thōma mogadikane wa mmago gore ke yēna yo we a dirago taba e we. O tše ke wa thōma taba e we o ka dira molato. Dikhomo di belaēla ke mohu. O re nka baka lang ke bolokwa ka pudi bakenng tša khomo. Ke wena ka noši o wa di kwa bošego a di rōbala, di lala di kiti-ma ka gare ga lešaka. Thepela o khobakanya ba geno, o tšua-bē khomo e ntso mo we lebiteng la mohu. O tša bōna di phela ga botē. tšo begē khadi e kholo.

5661 O ile a dira bjale, ka ge ngaka e mmutsitšē. A re go fitša gae, a botšā mmagwe ka mokhwa o we dikhomo di hwa-go ka ōna. Mmagwe a re ngwana magana-go botšwa o wetšē komeng, a re koma ke e šu. Ba ile ba go botšā wa gana. Melo-mo ya batho e tšōā badimu. Dirā ka ōna mokhwa o we o kwilego ngaka e go botšā. Ba dira bjala, ke moka a ba tšibišā ka moka gammōgō le morwa ragwe. Ba ya ba tšua-

901

K34/82

2697

ba khoma lebiteng la moho. Mōya wa moho o ile wa rōbala. Bolwetsi le mešito ya dikhomo ya fēla.

5602 Mohu a bolabola o bolabotšē. Motho mo a ile a laṭha lentšū la moho, o laṭha mathatse a gwe. Ge motho a ile a laṭha mathatse, ka moragō o fetoga moditšana. O ka bōna motho a latšwa phoka, e le gwe papagwe o ile a mo šielā lefa le lentšū. Molato ke go nyatša lentšū la moho. Go bjale ka ge a kahwa a pherekantšē melaōgoba melaō o we o tibjago ke mang le mang. A še molato wa motho ke molato wa khogo tswadi. Ba swanetsē go šala ba thepela ka bna.

5603^(a) Bjale ka Ralephephe. Manna yo we o be a na le basadi ba ba bedi. Mamma e bona ke bo: Pulane mosadi yo mogolo. Mosadi yo we ke ngwana Maile. A še mosadi fēla ke ngwana wa malome wa gwe. Wa bobedi ke Ngwana Maletō. Ke mma-molatēla. Pulane a tswala ngwana wa mothankana leina ba re ke Madome. Mma-molatēla a tswala morwa Ramaja. Pulane-nyana o gudilē yo we a swanetsēgo go tlo a peya lapeng la rakhadi ya gwe Pulane. O be a lebane Madome wa khone dithata tšē dikhōnago ke marōba le

901

matapa. (mabjē.)

K34/82

2698

5664 Pulane wa bo bedi o ile a bikiwa. Ka lebaka le we Madame e be e thaa le modisa. Bjale Ralephephe a tēna ka ngwakoeng wa ngwetsi. Ke moka ke mosadi wa gwe. Pulane-nyana o be a swanetše go tlo tswala moja lefa le Madame. Madame o ile a re go gola, a ra ba gabō ba khobakana. Ke papa go Madame yo we a khobakanyago ba gabō. Ge ba khobakane o ile a thalōša the we a ba bitšetsago. A re kiba e na le tsusi, bjale tsusi ge ile ya pjatēga, re bēta e ngwe. Ke viala ka baka la Pulane-nyana. Madame ke ta mo nyakella mosadi wa gwe. A the ke a re motswala ga Pulane-nyana. Taba kholo e le swanetsēgo go e teba ke gore monna a tswala khoši ga bedi. Ke gore nna ke tswetše Madame. Madame ke yēna yo we a ta salago a tswala khoši. Ke moka ke feditše mantšū a ka.

5665 Ralephephe a hwa. Ka morago ga dikhwedi di the dikae ke moka a hwa. A gwa ka gwa ba le diphapanō. O ile a hwa a šile a tšeišitše Madame mosadi. Leina la mosadi wa gwe e be e le Mokhadi.

901

K34/82

2699

566^(b) Mōkhadi a tswala ngwana ba re ke Ralephephe. Motho a hwe le leina. Ka moragō ga lehu la papagwe Madome ba ile ba goma ba khobakana go šupa moja lefa. Ba ile ba šupa yēna Madome. Ba tšhaloša ka moka di-dipolabolo tša mōhu. Madome le yēna a re go bōna gore o gudilē a khobakantšha ba ga-bō. Ke bitša ke nna, ke bōna gore e fula e ukametšē leōpē. Ke tswetšē ngwana leina la gwe ke papa. Molaō a wa fapantšha ke motho, o fapantšē ke mong khogo tswadi. Madi a mosadi yo wa ka a še ōna madi a we a swanetsēgo go tswala moja lefa. Fēla ka baka la mōya wa papa ke ōna. Ke madi a ka ngwana yo, le a mosadi yo we ke filego ke papa. Ke le tibiša ka mokhwa o we gore ka moragō ga lehu la ka gwa the ke gwa šala gwa ba le mpherefere. Ke yēna mong wa bona. Ke moka a fetša dipolabolo tša gwe.

566^(b) Madome a hwa. Ka moragō-nyana ga dipolabolo tša gwe ke moka a hwa. O hwi-lē a šuile taēlo. Ba ile ba mmoloka ka mokhwa wa molaō. Ba ile the llo tša gwe. Mpherefere o ile wa ba gōna ka moragō ga the-llo. O ile wa ba gōna tša-tši la tšhupō ya moja lefa.

5608 Tšhupō ya moja lefa ya tšōša letabo.
 Le tšile mo ka bakeng la go bitšwa ke rena.
 Re lebitšōša gore mong wa lena o hwilē. Bja-
 le re nyaka go le šupa tšhe phumula megō-
 khō. Megōkhō ya lena e phumugē le lebellē
 Ralephephe. Ke yēna mong wa lena. Le
 yēna mohu makholo wa lena o bolabotšie ka
 mokhwa o we. Bja le mohu yo a hwilego
 ngwagōla o gatilē gōna. Ke moka ke yō-
 na taba e we le bitšētšwago yōna. Barwa
 Pulane-nyana ba ganetša. Mothagiši wa
 ditaélō a re moganetši nka be a gane-
 tšie mohu.

5609 Ke madi a ga mang, goriale ke barwa
 Pulane-nyana. Mohu yo a tšha tšwago go
 hwa o ile a tšhalōša mabapi le bo madi.
 Rena lehono re ka tšhe ke ra tšena mo
 we bo mading. Go be go tšhe na le motho
 ka o thii yo we a go ba a dutšie ka di-
 tebē. Ka moka ke ile ka bōna e ke re
 dutšie ka maragō. Ba ile ba tšhe kwišišē.
 Go tšhe kwišišē ga bona gwa tšhe ba tšh-
 šē tšhele. Ba ile ba šupa yo no la a go
 bolwabolwa ke mohu pele ga gore a hwē.
 Ba šiya ba beile tšhōgō ya nōga. Ba re
 ge le ka mmolaya le lena le tšhe mo

šala moragô.

5680 Kwano mo e the gôna moši a utupi.
Ka moragô ga mo batho ba palakane, mo-
teng gwa šala e le mašata. Go ile gwa
toga le bo malekêre. Malekwere ke mokheko-
lo wa pêba. Bjale mo bo malekwere ke gore
bo mmagô bona. Ke gore bo mmagô bona ke
bakheko. Ka baka le we moše o ile wa
thuba-gana ka bo gare. Bana ba Pulane-
nyana ba ya ba dula mothopi. Bana ba
Mma-molatêla ba ya ba dula maubeng. Ra-
lephephe a ya a dula Mangonyane. Ba ile
ba gapa dikhomo ka manganga. Moja lefa
a re Ralephephe a ke mogolo ke mo kokompja,
ke mokhufi mmôna tša khole tša kha-
ufsi ke a ukamêla.

5681 Go toga ka nyadi a še go rereša.
Ke metê mo we mohu a go bolabola gôna
go swanetše go diêga. Bana ba la ba
ilego ba toga ka nyadi, a ba ka ba lo-
kêla ke thêlo. Nyadi ke go ngala go tke
na le baka. Morwa Pulane-nyana yo
mogolo, o ile a togêla ke lefa la gwe
ka mokhwa wa go makatša. Molato ke
go loma ga leratse. O be a loma pele
ga gore Ralephephe a lome. O be a

901

K34/82 2702

disêla gore ke mogolo. Bogolo bja gwe bo
bolaile ke bahu.

5672 Marotse a wa mekwelema, a thola go
the lewe. Dikhomo tša Rakhwale di ile tša
twalla bjale ka ge nke di a thōla. Ra-
khwale ke morwa Pulane-nyana. Ka moragō
ga dilemō tōe tharo tša tatsā lešaha.

Monna o be a tha lemoge gore thelote
o ta moitello, ka baka la go loma lerotse
pele. Lebakeng la thelemō dikhomo ka mo-
ka e be di dula ka thabeng. Badiša ka
moka ba aga meraka ya bona, ba dula
le dikhomo. Ba ditšhabiša mabêlê maše-
mong.

5673 Dikhomo tša Rakhwale di ile tša tswi-
nyetsā ke poponono. Poponono ke thelo the
nkego ke tsie. Ge motho a ka the tswarē-
la, mmele wa gwe o ta thwa o nka mo-
segare o we ka moka ga ōna. Ge e le
nama o ka the ke wa eja. Poponono go
bolwa-bolwa ka dikhomo tša Rakhwale.
Dikhomo tša gwe di ile tša tiya ke taadi.
Go kwagala gore e ile ya dikhobakanya, ya
tiya lesome la dikhomo le dikhomo tše pe-
di. Badimu ba moggara pelo. Ke gore a ka
a nyaka go tsama a kwella gore malato

901

K34/82

2703

keng. Ka thelemô t̄ha bo bedi t̄ha mo di-
khomo di le ka thabeng, ya goma ya tiya lero-
me la dikhomo le dikhomo t̄se t̄haano. Dikhomo
t̄ra go teiwa ke t̄aadi a di t̄efe.

5674 Monna a bōna gore ka moswana e t̄a tiya
yēna. Ba ile ba mmotšā gore monna o wa t̄he
t̄halefēla. Ge o ka fo dula wa homola ka
moswana di t̄a gago. O ile a o kwa dikele-
t̄šo t̄ša batho. Ke moka monna a t̄iwa go t̄ra-
ma a o kwa gore molato keng. Ditaola t̄ra
ya t̄ša mmotšā gore moloi a gōna. Moloi ke we-
na ka noši. Ka moragō ga mo e fetsā di-
khomo yo boya baneng ba go. Molato ke go
loma di feka pele ga gore ba we ba lapa le
legolo ba lomē. O be o le yo mogolo bjale o
nyatsitšwē ke papago. Lehono wena o nyaka go
e khudisā ka noši. Bomadimabe bo gōdimu ga
go.

5675 Ba laolēla pheko. Ngaka ya re ditaola
di a gana. Go gana ga t̄šona, ke gore a
gana pheko e we nka go fago. Bakasone ke
go gopola badimu. Ke moka ya re go yēna
di o llē. Ke moka a di olla. Khane ke badimu,
o ke o re botšē wena wa mathō a go bōna
t̄se we di t̄ha bōniwigo. Ke moka a di gaša
gōdimu ga legogwana. Ngaka ya dumēla

gore ditaola di a dumêla gore ke badimu. The-
pela o dira bjala. O botšê ba leloko ba be gō-
na gammōgō le khadi. O ba botšê gore phuthi
ya bokone mathale ke lathile. Ke moka o ntšhe
khomo ba yo phasa ka yōna le biteng la mahu,
o ta bōna dilo ka moka di go lokêla.

5676 O ile a dira ka mokhwa o la ngaka e mmu-
tšitšego ka ôna. Bana ba khaka ba bitšana
ka meludi. Konanang tša go ja taba mpe le bo-
tšane. A di ile go ya ka meboto ke tša šaka
ka lethi. O ile a ~~ti~~ tibiša ka moka ga bona
le yēna Ralephephe. O ile a likiša gore o wa
gana, ba mo šupa di-ēma tšê tša ka gōdi-
mu. Dilo ka moka di re moragō tša re pele. O
ile a dumêla go ya. O ile a bolabola thee-
ma the la a go botšê ke ngaka. Ba re ke
nnete ngwana o swanetšê go ba le mathale,
goreale mo we ke gona a gola.

5677 Ba ile ba phasa mo we lebiteng la mo-
hu. Ke khadi e we ilego ya kwatama pele
ga lebita. A thōma go bolabola a phuphutha
ka diata. Bjala šebo, khomo e ntso le yōna
še. Ka tšona re bega Rakhale gore le mo le-
balle. O tawara dilo di mo togêla. Mathale
ke a ngwana, bjale lehono o gōdilê mathale
a bongwana ka moka ga ôna, o wa togetšê.

901

K34/82

2705

Pelaélô a e fêle, ditswiana tša go di be bjale ka bu bangwe. Le ditogolo tša go le tšona di ôrêlé lešatsi. Ke moka a falatsëtša ditheba gôdimu ga lebita. Khomo ya bolaiwa, madi a yôna a falatsëtšwa gôdimu ga lebita gammôgô le mošwalaxwathi. Ka moragô ga mo ba llêna-ma, marapô le mokhopa ba di beya gôdimu ga lebita. Ke moka ba goma ba boêla ka gae.

5678 A fitha a rotolêla bjala. Ba nwa bjala ba khora. Yo mangwe le yo mangwe a toga a hošê. Ka moragô ga mo we a bôna dilo tša gwe di phela ga boše. Hetsätši le re go thaba a le ôrêle bjale ka ba bangwe. Go toga ka moragô ga mo we ke moka bana ba mohu ba kwana. Ditabeng ba bitšana, bana ba loma le-rôtse lapeng ga Mokhadi. Ke moka ke mafello a taba.

Tamana ya H: Ditholwana tša taba ya go ragêla lentšu la mohu ka phôšê.

5679 Ge lentšu la mohu le ka the ke la šumišwa, le nyaretša madimabe ka tefeletšo ya mohu. Môya wa mohu o lefeletša ka ditela tše dintši. Lehu la diruiwa, malwetši a bana le go the thamatsêge ga bana. Ke yôna tefeletšo ya mohu. Ditholwana tša mohu ke khababê motha.

901

K34/82

2706

~~tswa wa ga mothabe. Khababê go bolwabolwa~~
~~ka go kutiwa ke basadi. Bjale lentšu la mohu~~
~~le lona le bjale. Ka nte le gore o ê ngakeng~~
~~molwetši a fole.~~

5680 Motho o na le moithi mo a t̄ha phela, ge
 a hwile moithi wa gwe o wa t̄oga. Moithi o
 we wa gwe ke modiši wa gwe. Ōna o boêla
 ga mōpi wa batho yo we e le go Huwane.
 Moithi o we ke ōna o we o t̄a tswenyago ku-
 du ge ba t̄ha ka ba šumiša lentšu la mohu.
 Bjale ka ge motho mo a phela, o phela le batho
 ba bararo ba we ba t̄hepelago naê. Batho ba
 we ke ba: moithi/le Memōya e mmedi. Memōya
 e we mebedi e t̄ibiwa ka bakeng la khanetsa-
 no. Memōya e we ke mōya o māta le mōya o
 boleta. Ge motho a nyaka go diya phōšō, mōya o
 māta o wa gapēša^{le} gore diya. O boleta o wa
 gana. Moithi ōna ke madumēla t̄šo-t̄hē fēla o
 t̄a ba kholenyana le wena. Le go bolabola a o
 bolabole. Batho ba we ka moka ga bona ba khu-
 duga ka ngwakong, ngwako wa šala o e wa o
 le nōri.

5681^(a) Bjale ka mokhalabje Thamothakanēla. O be
 a na le basadi ka ba bedi. Mosadi wa pele
 o ile a hwa pele ga monna wa gwe. A ka
 a šiya t̄helo khakala. Monna o be a nyaka

901

K34/82

2707

go tšeya mathatswa di-rope. (Dikhwele.) Moradi wa bo bedi e be e le Mahinyahinye. A be a na le bana ba bararo ba bathankana. Maina a bona ke bo: Mpepi, Mmaš le Mahatane. Bjale mmagō bona o be a tha nyake gore monna a yo tšeya mathatswa dikhwele, ka gobane o be a nyuka gore morwa wa gwe a šale a ija thoto ya papagwe ge a hwile.

5682 Ba ile ba tšwa ba ya ngakeng ka lehu la mosadi. Ka moragō ga lehu la mosadi yo we, ba ile ba fapana. Ba ga mohlolo ba re go mokhonyana, o bolaiile ngwana wa rena. Ka ba-ka le we ke gore le mosadi wa the bula n̄to a ka the ke a fiwa. Monna o ile a kwa boṭhoko kudu, bjale ka ge taba a tha e ṭebe. Ke ge a dira gore a tšwe le ba we ba ga mahlolo wa gwe. Ke ge a dira gore ba tšwe ba tšamē ba di e kwa.

5683 Tšhalete ya goya ngakeng e ile ya ntšha ke mokhonyana. O ile a dira gore le bo papago Mahinyahinye le bona ba ē. Ke nnete ditaola di fetsiša diphapana. Di ile tša boya le Mahinyahinye. Ngaka e ile ya ba botšā diphiri ka moka ga tšona. Mohu o bolaiile ke mogadikane wa gwe. O ile a kwa monna a gopola go nyaka go tšeya moradi wa the bula n̄to. Bjale ke

901

K34/82

2708

ge a bolaya mosadi yo we, ka baka la go tswallê-
 la monna tela ya go tšeya mosadi yo we a gopola-
 go go mo tšeya. O dirêla gore moja lefa e bê
 yêna. Go laudisâ ke go thinya thebaka, ngwana-
 na wa mothoka a mo ~~tee~~ tiya ka le-tšhoba. Ba
 re a ganetsê. A ka a ganetsâ. O ile a dumêla.
 Ke moka ya mo thakola le go mo kêra lephaa
 la ka theko.

5684 Mabothata a ile a ba gôna. Ke mang yo we
 a swanetsêgo go lefa mohu. Mokhunyana a re
 ba ga makholo lefang boloi bja ngwana wa le-
 na. Ba ga makholo wa gwe ba re, ke wena yo
 we o swanetsêgo go mo lefella ka gobane ke mpja
 ya go. Ditaba tše ba di bolabola ka thegae tha
 bona. Bjale batswadi ba mohu ba re go lukilê,
 a gona taba ka gobane mosadi re go filê, o
 diyo bolaya ka nôsi. Dikhomo gammôgô le mo-
 radi wa the bula ntô, o ka the ke wa mmôna.
 Ke moka taba ya boloi ya fêla ka mokhwa
 o we.

5685(b) Thamo: nakanêla a goma a kwana le ba-
 twadi ba mohu. A ya go bona a re, ke nyaka
 go twapanetsâ lebita. Ba ile ba mo dumêla.
 Ke moka a ya a dira ka mokhwa o we a
 gopotšêgo ka ôna. The-twapa the ile tha
 twara mahinyahinye tha mo twara leoto.

901

K34/82

2709

O kilo tšeya kaya kaya. Monna a fêla a re
mpja ya ja e ngwe a e none. Batswadi ba Ma-
hinyahinye ba ya go ngaka e la ba mo fa di-
homo tše pedi. Ke moka a ba fa pheko ya go
twapolla, ba ya ba twapolla moredi wa bona. Le
ga go le bjale leoto la gwe le ile la ripêga. Ke
moka a ba thêrêtêlê.

5686 Mahinyahinye o ile a tšhella monna. O ile
a tēna ke bolwetši bja ntêrê. Ka boloi o be
a ka the ke a mo dira thelo ka gobane mmele
wa gwe o be o beilwê. Monna le yēna a ba bja-
le ka moradi a thwa a leta dikhogo gae. Bjale
monna yo we o be a na le dikhomo tše lesome
le dikhomo tše ntabe. A bōna gore e fula e
ukametšê leōpê, ke ge a tēla ke khopolo ya
go aba lefa la gwe.

5687 Thamothukanêla o wa-ba lefa la gwe a tha
rita. O ile a dira gore ba leloko ka moka ba
bê gōna. Ba ile ba ba gōna. A re go bona,
le a mpōna ke a hwa. A ke loe ke motho yo
mongwe, ke loya ke ngwako waka. Bjale ke le bitšê-
tšê go tšilo bōna le go kwa ka ditebe tšê lena. Ke
nyaka go aba thoto e yaka. Mogolo golo yo mongwe
o ile a re mo a e hwa a šiya theema the. Di
lwago di a gathana, mmuta o gathane le mpja
the-golong. Ke riale ka gobane ke dikile ke fa-

901

K34/82

2710

pane le ba ga makholo ka baka la lehu la ngwana wa bona. Bjale a ke nyake go šiya bo be khakala. hesome la dikhomo le fê ba ga makholo ba ̣a mpha moradi. Mpepi o ̣a dula naê. Ge a ̣a ma nyake mothoka yo mangwe o ̣a tēna a ba a bēlega lešaba. Barwa baka ke ba fa khomo khomo. Ba di dišē di ̣a ba tawalla. Bjale dikhomo tše tharo ke tša go leta thōgō ya ka. Ka morago ga mo ke hwi- lē le tšee khomo e ngwe le fê malome. Dikhomo tše pedi, e ngwe ke ya go mpoloka, e ngwe le ̣a thoba- ša bana ka yōna. Ke moka ke feditšē dipola- bolo tša ka.

5688 Thamothakanēla a hwa. Ka moragō ga ma- tšatši a ̣he makae ke moka a hwa. Tha ̣haa- ba ̣he ̣haabile moragō a gona ma boēlō. Ke gōna ba šekendisāna lehu la mohu. Ke moka ba mmoloka ka mokhwa o we a go laēla ka ōna. Ba ile ba lla thello go fithēla ̣he fēla.

5689 Tšhupō ya moja lefa. Ka moragō ga thello, ba ile ba khobakana. Bjale ba šu- pa Mpepi go ba mo twaredi we moradi yo we wa ̣he bula n̄o. Tabeng ya tšhu- pō ya mo twaredi a ya ka ya twenya- kudu ka gobane ke yēna megolo wa bona.

901

K34/82

2711

5690 Mpepi o ile a gana le dikhomo tša go nyala mmula-nto. Khomo ya go mmoloka ba ile ba mmoloka ka yōna. Khomo ya thokošo, ba ile ba thoboša bana ka yōna. Go bolabola magolo wa Thamathakanela yo we leina la gwe e lego Tena. O thalošetsa khoba. Khoba ke gore ba khobakani, ka mokhwa o we moku a ilego a bolabola ka ōna. Bjale o itše lesome la dikhomo di ē ga makholo wa gwe tšo tšeya the bula nto. Moradi yo we wa the bula nto, o swanetše go dula le moja lefa. Mo moja lefa a tha kwane go dula naē, mothoka yo mongwe o ta dula naē, o ta ba a mpelēgē-lesaba. Ke moka ke ōna mantšu a moku a we a šilego. Batho ka moka ba ile ba thabēla mantšu a moku.

5691 Ditaba di gōdimu ga moja lefa. Ba ile ba mmotša gore mantšu a we ramagolo wa go a thalošago ga na bjale, o wa a kwa. O ile a re ke a kwilē. Bjale o swanetše go dira ka mokhwa o we moku a bolabotšego ka ōna. Ke ta di bōna. O the ke wa re ke ta di bōna, o swanetše go dira ka ōna mokhwa o we. Ke moka go fedile. Batho ba palakana. Ditaba ka moka ba di šiya. gōdimu ga moja lefa

5692 Mahinyahinye a kometša morwa wa gwe. Ka moragō ga mo batho ba palakane, ke moka a bitša morwa wa gwe. Ba ile ba dula thopa e telele. A re go yēna, mo o ka tšeya dikhomo wa ya wa tšeya mosadi yo we wa mmu-
la-nto, o tšebe ga bote gore o tšere lehu la go. A ke re o wa di tšeba gore ga na lehono ba lla ka nna, ba re ke nna yo we ke bolai-
ilego rakhadi ya mosadi yo we wa tše bula-nto. Taba ya bo bedi, ba re ke nna yo we ke bolai-
ilego monna waka. Bjale ge o ka le-kiša wa ya wa mo tšeya, o tša hwa mēnō e tšale a mašweu. Tšhukudu e tšaabile ka gothē. Tšeya dikhomo tše we o bōnē motho o mo fē, o tša go fa mosadi. Ke moka ke feditšē.

5693 Mpepi o ile a kwa mantšu a mmagwe ku-
du. Tša éta ke namagadi pele go ya lewer-ke ga tšona. Ke moka a ya a loša mosadi khorong ya ga Raganya. Ngwana o fapane le lentšu la mahu. A go ka mokhwa o we a ka foyago a nyala, ka nte le gore ba leloko ba khobakane ba ntšhe dikhomo tšo nyala. Ba ile ba di kwa ba fo homola. Ba homo-letšhe gore ba tša di bōna tšatši la bo-fēlō. Ke gore tšatši le dikhomo di ya^{go} nyala.

5694 Ke molaō wa gore dikhomo mo diya go nyala, ba lelōko ba be gōna. Go dirwa ka mokhwa o we ka baka la gore, mosadi o a ya a thala. O ile a leka ka maata go nyaka go dira the-pipimpi. O ile a bitša ba ga malome wa gwe. Bjale a re go bōna, ke re tang le boneng mo dikhomo tša nyala. Ba ile ba re o wa kwala. Bjale o kwalago ba gena ba kae. A re ke ba butšitšē ba gana. Bjale mo ba gana o ka the ke wa khōna go ntšha dikhomo o nyala. Ka morwana ba ka re diya molato, ba re ke rena, re itšego o nyala. A re go bōna gore ba gana, ~~re~~ ke bolabola maaka a ka ba botša. Ke šitwa go ba botša ka baka la gore ba nkhapeletša mo we nna ke tha go nyakego. A go khathalege wena o swanetšē go ba botša ba go ganēlē le wena o ba ganēlē.

5695 O ile a tibiša ba gabō. Ka moragō ga mo malome wa gwe, a mo ganetsitšē, a dumēla go ta tibiša ba gabō. A re lena le ta napa la tōga le tibilē letšatši. Ka tšatši la gore le gomē le boeng. Ba ile ba dumēla. Ke moka ba goma ba boēla magae a bona. O ile a ba tibiša ba gabō, ba dumēla go ba gōna.

5696 Mpepi o ile a nyala ga Raganya ka manganga. Ka lona letšatši lela, a go ba botša gore ba bē gōna, ba ile ba ba gōna. Ke bitša ke nna ba gešu. Ke le bitšētša taba e, ke forame le ngwana wa ga Raganya. Bjale ke re tang le ntšheng dikhomo di e go nyala. Tena a re nna mohu o ile a reng. A re tše we ka moka ke di kwilē. Mōya wa ka a o kwane le mo we mohu a ilego a bolabola. Bjale o wa bōna gore o tšwa molaō. A gona taba. Ka morwana wa the ke wa re botša tše dingwē. Ge e le nna Tena ke a gana, ke re šala le-ntšū la mohu moragō. Ge o ntšha dikhomo o nyala moradi yo we, ke ka bo wena. Fēla keletšo yaka, nkabe o ē o nyale yo we mohu a go mmolēla. Ka moragō o khōnē o thōpha tše dingwē, o nyala yo we o mmolabolaga. O ile a gana.

5697 Ngwana a llēla naka ya mokhura, le a setha la mo fa. Theema the the ka gōdimu the beima kudu. Ka baka la gore mo o ka re o letša naka ya go twariša tšala, o swanetše go fo letša ka gobane ke wena wa gore, o wa e nyaka. Ga go motho le ka o thii, yo we o ta go mo rolēla yōna. Tena le ge a the ka a lokologa ga bothe mo pelong ya gwe, o ile a buiša mōya mohu, a re go lukilē ka ge yē-

901

2715

K34/82

na mong a re o ta dikhona. Ke moka ba
ntšha dikhomo tša ya tša nyala mmapelo.

5698 Dikhomo le mo di tšwa ka khoro, a ba ka ba
bega moku. Ke mang yo we a go ba a ta e-le-
tša ngwana. Ke Tena yo we a go ba a ta ele-
tša ngwana. Bjale o ile a šitwa go mo eletša
ka baka la go ganetša lentšu la moku. Ba-nya-
di ba iša dikhomo khorong ya ga Raganya. Bja-
le ba ga Raganya ba ntšha khomo e ngwê ya
tšona, ba re ke morôgô wa bakhonyana. Kho-
mo e we ya morôgô e swanetše go tšabiwa
ke bona bakhonyana ka gobane ke morôgô wa
bona.

5699 Khomo e ile ya ba le makhoba. E ile ya
ba bjale ka pholofolo, ka gobane e be e tša
nyake motho a ba-tamêla khaufsi le yôna.
Mothô a yôna a fetoga a ba a mahubedi.
Bjale mo-tšabi a mônamôna ka tše di
ngwe dikhomo. A ba a e tšaba ka le-
rumu. E ile ya mo rakiša ka gare
ga lešaka. A bôna gore tšuo a e gôna,
a huhumêla, a tšhabêla ka lapeng. Ke
yôna e ile ya rôba lešaka ya mo ra-
kiša, ya mo gomêla tše ferong tša la-
pa. Bjale batho ba nyaka go e tšaba.

901

K34/82

2716

5700 Ba ile ba e rakiša bjale ka pholofolo. Ka moragō ga mo e tšwile ka šakeng, ba diyo bōna gore nama e ba tšwile ka ganong. A ba ka ba e le theša, ba ile ba e rakiša ka dimpja. Ba ile ba tōga nayo badingwaneng ka lebelo. Ya ya ya feta e gata lebiša la moku. Ba ba-golo, ba ile ba thōma go tšhoga. Bjale thaka e nana a ya ka ya tšhoga. Ba ile ba tšwela pele go e rakiša. ~~A~~ Ya tshela mangonyane, letading, le mmakana ya fitša mabotana mo we lešaka la yōna le le go gōna. ~~A~~ Ya fitša ya tēna ka šakeng. Dimpja le bathankana ba e nayo.

5701 A ya ka ya hwa e le nnoši, e ile ya hwa le morwa Mpepi. Mmagō ngwana yo we o ile a tšeiša ke pupagwe a tha phela. Mpepi o ile a fitša a ēma khaufsi le lešaka. Morwa wa gwe o be a na le ba bangwe ba rwa. ~~A~~ Thōma go tšwa ka šakeng e bakile mong wa yōna. Morwa o ile a tšhabēla ka šakeng, ya goma ya tēna. A tšwa a tšhabēla ka ngwakhong. E rile mo e mo gomēla ya gata morwa wa gwe, ya le tēna la utšhotšhobēla. Ya fitša ya tshela mongwana. E rile mo e ba-kile khonong ba tiya ba e phaolla. ~~A~~ Ya goma ya

901

K34/82

2717

tēna morapeng wa dikhomo. Ba e gapa ka tšona. Ba goma ba ya ba fithe nayō mo la moteng wa ga Raganya.

5702 Ba ile ba diyo nekella ba e ripa mešifa ka thelēpē. Ngwana a ka a lemoga ke motho ka baka la gore e be ba le morakišong. Le gore khomo e mo gatlē, a ka a bōna ke motho. Ba ile ba e ripa mešifa bedi ga yōna. Mešifa ke ya maoto a moragō. Ke moka ya kwatama ka maoto a pele. Ba e thaba-kanya ka marumu. Le ga go le bjale a ya ka ya hwa. Ba e rēma ka thelēpē thekhoti. Le ga go le bjale a ya ka ya hwa. Go hwa ga yōna, ba ile ba diyo e ripa molala, ya ba gona e hwago. Ka moragō-nyana ga mo e hwilē, ba o kwa motho a re khomo e, e bolailē ngwana, ngwana wa Mpepi.

5703 Ba bangwe ba šala ba tšwisa khomo, ba bangwe ba ya go boloka motho. Banna ba thōma go makala. Bjale ba bangwe ba re, dilo tšē ke di diya ke mohu, ka gobane o ile a hwa a bolabotšē gore dikhomo di ē di tšee the bula-nto. Ka mokhwa o khomo e, e dirile go ka gōna ke tšhupō ya gore moše a o gōna. Mpepi a ka a makala mekhoba ya khomo. Thešō the ba ba mongwai. Ka moka le bona

901

K34/82 2718

ba ile ba fo homola. Ba re ge e le naha ya mokhura re mo filē. Naha ya mokhura. Mokhura ba ra moadi. Naha e na le lešoba, ke lešoba la moadi. Ga gona motho yo we a ka thušago go letšā naha ya mokhura.

5704 Dikhomo ka moka tša go nyala mmapelo, di ile tša ba le mokhoba. Mothegare e be di the na le taba. Bošego di e tšwa ka šakeng di boēla lešakeng la bo tšona. Mo we di tšwilego e be go the bōnale. Bjale di ya di tšena ka šakeng ga bo tšona. Mo we di tšenego ke gōna go the bōnale. Ba ga makholo wa gwe ba ile ba tšeya bosola ba beya. Bosola ke gore boloi bja go makatsā.

5705 Bona ba ga makholo ba tšama ba o kwaa Bjale ditaola tša ba botša gore dikhomo di belaēla ke mong wa tšona. Morwa wa gwe o lefile dikhomo ka phōšō. Mong o be a the nyake di thepela ka tšela e di thepetšego ka yōna. Ge di e tšwa bošego le ge le ka dikwa, la the ke la di šala moragō, di ka le bolae bolaya. Dikhomo ke masola. Bjale Raganya a diyo bōna ga bofe gore dikhomo di ta mo dirēla melato ya go thefēlē. A ya a botša mokhonyana gore a thepelēlē di-khomo tša gwe.

5706 Mookhonyana o ile a thepêlêla dikhomo. Di-
taola di ile tša mmotša gore rulêla o tišê, wa
thoka go rulêla o tša naiwa. Methala ya di
khomo e tša go gata. A di diri ke motho yo
a phelago. Ke mohu o wa belaêla, ka baka
la gore o tšugile a go laetše gore dikhomo
tše we o swanetše go šala o di fê ma-
kholo wa gwe. Le yo mongwe wa leloko la
geno, o ile a go botša gore o swanetše go
di ša mo we mohu a go go botša. A gona
pheko e we o ka fiwago, taba kholo ke go gomi-
ša, wa di boetša mo we mohu a ilego a go botša.
Ke yōna pheko ya tšōna ke mōka. ke ge o ka
no thepela le banna ba tša no go botša ka
mokhwa o we. Wa bōna yo mongwe a re o go
fa pheko, o go botša maaka.

5707 Manna o gata nōga a e bōna. Ke gore
ka moragō ga dipolabolo tša ngaha, a ka a
šala dipolabolo moragō. O ile a re tau e
tša mathollwa. A bōna gore dikhomo di tša
mo fapantšha le ba ga makhato wa gwe, a
ya a tšhabiša moredi wa bona. A ba ka
ba mo šala moragō kudu ka baka la gore
o ba nyaletše. Ba ile ba mo šala moragō
ka gore a di thepêlêlê.

901

K34/82

2720

5708 Ba ya go phasa lebiteng la mohu ka khomo. Ka moragô ga mo bo makholo wa gwe ba mmutsitšê gore a di thepelêlê, o ile a goma a dira bjale. O ile a hwetšana the ngakanyana. Tha mmotša gore a yo phasa. Ba ile ba thaba kudu ka mantšû a ngakanyana e we. Ge a gumile a ya a botšâ ba gabô, ka mokhwa o we go swanetšego go diriwa ka gôna. Tena ke manna, a ka a thabiša ke mantšû a bona. Ke yêna o ile a ya ngakeng. Bjale ya mmotša gore ge e le dipêba ba yo bo ya le manyonyo. Wena wa the ke wa ya. Ke moka a e pabjisa ka tšatši la go ya go phasa. Bjale ka ge letsatši le beilwê la go phasa, ba ile ba ya. Ba re naka ka e thii a e thinyi le-êpô.

5709 Ba ile ba gahana mo la lebiteng. Ba fitša ba thaba khomo. Mahinyahinye o ile a phasa bakeng the khadi. A re a go phase nna go phasa Thataganya. A balabala ka mokhwa o we ba phasago ka gôna, le go bega dikhomo tšê we ba di filego ba ga Raganya. Ke moka ba thaba khomo e we ya go bega mohu. Ba ile ba wela nama gôdimu. Barwa ba mohu ba thôma mekhwa ya bona ya go the thebe ke motho. Ba ile ba bina koša ya leina la papago bona. Ba re thamothakanê-

901

K34/82

2721

la. Ge ba dira ka mokhwa o we, ba dira ba pharuma. Khaitledi ya bona ba re ke Mtšana a wa malôpô. Batho ba ile ba makala kudu. Bona ke moka nama ya khomo ya napa ya ba twinyetša.

5710 Dikhomo di ile tša tiya ke tšadi. Ka moragô ga mo ba e tšwa mo we ~~ke~~ lebiteng, mašaledi a dikhomo a ile a teiwa ke tšadi. Bona beng bana ba moku ba napa ba ba diphapharêga. Moradi yo la ngwana Raganya a napa a tšala. Monna ke moka a šala a dutšiši nyaneng. Moepolai a lelwe, o e polaike ka noši ka baka la go nyatša lentšu la moku. Moku o ile a lefeletša ka ôna mokhwa o we. Ke mafello a taba.

5711 Tefeletšo e ngwe ke malwetšiši. Motšeng wa Mpe bana ba ile ba ba le maduma a go tšhefêlê. Mpe ke yêna khogo twadi. O be ana le basadi ba bedi. Maina a bona ke Ngwana Mašumu le mamabu go-ba Thipita. Moradi wa boraro o ile a hwa, a tšhešiši a mmeka. Ngwana Mašumu ke yêna yo we a go ntšha monna thakeng. Ka goriale mo we ke yêna moradi yo mogolo. Bana ba gwe ke bo:- Mohwedi, Mošwene Thibedi le wa mošetšana šhadi. Mogolo wa

901

K34/82

2722

bona e be e le ~~māmedi~~ Mošwene. Ba Mamabu e be e le Morupulugō. O be a t̄ha na le nguana ka o thii.

5712 Mpe e be e le ngaha. Bjale o laēla ba la-pa la gwe. Barwa ba gwe e be e le magwara-gwara. O ile a ba khobakanya, barwa ba gwe ba t̄he gona Mošwene le mohwedi. Barwa ba we mmagō bona o ile a hwa pele ga moba-na ba t̄a khōna goya makhweng. Ba ile ba lēlwa bošuwana ke mamabu. O ile a leka ka maata go romēla batho ba we ba yago makhweng gore ba botšie bana ba boē. A bōna ba t̄ha boe. Ke gona a bōna gore bana ba mo metsā motatale. Fēla a ka a ba fa mo-lato, ka baka la go gopola gore mothomongwe ba laeletšwa a ba e ba ba botšie.

5713 A thōma go laudiša t̄he bitšets̄wa. Ke bitšie ke nna ba gešū. Ke a bōna ka mathō a ka gore ke khaufi le go ya kidi. Le a t̄eba le lena gore motho wa go ya kidi a boe. Mošwene le mohwedi ke ba tšeišetšie basadi. Bona a ke t̄ha ba fa t̄helo. Lefa la bona ke basadi. Bjale ke na le lesome la dikhomo ka šaheng. Khomo t̄ae thuro ke tšā Thibedi, o t̄a tšeya ka tšona moadi, mo a ile a di diša t̄ae mōto motswalla.

901

K34/82

2723

Morupulugô le yêna wa gwe moabe ke dikhomo
 tie tharo. Moredi wa ka shaei ke moffa kho-
 mo, ka yôna o ta šala a nkhopola. Ge ele
 dithare le ditaola ke ya natšo kidi. Mo la
 barwa ba ka e be ba le mo, ke be ke nyaka
 go fa mošwene bongaka. Gona le pheko e khola
 ya magoši, ke pheko ya go tiya kôma. Ke e fa
 Mamabu, o ta ta a e fa ~~mošwene~~ ^{mošwene}, di phetolo
 ke ta mmotšä ka moithi waka. Ke moka ke fe-
 ditšë.

5714 Ka moragô ga ditaëlô mpe a hwa. Ba
 ile ba boloka mokhalabje yo we ka pudi, ka ba-
 ka la go tšhaba gore barwa ba gwe a ba gona.
 Ka moragô ga mo ba tšö ba bitša ba tšilê,
 ba ba boloka ka khomo. Ba ba boloka ka khomo,
 ke gore ba ile ba bolaya khomo mo we le bife-
 ng la mohu. Ba ke khale ke e thalušitšë gore
 e šupa the tšhabô. Ke lentšü la go thompha.
 Le bjale ka lena. Bakeng tha wena, ge o tho-
 mpha motho o re lena.

5715 Mošwene o ilê a gana pheko. Ka mo-
 ragô ga thello tha mohu, ba goma ba kho-
 bakana. Ba yo šupa moja lefa gammôgô
 le go thalošetša barwa ditaëlô tšü papago
 bona. Ditaëlô ka moka ga tšona o ile
 a kwana natšo. O ile a gana taëlô ya

901

K34/82 272H

pheko. Mamabu a re bjale ke ta dira bjang ka gobane o gana pheko. Ba ile ba mo-tša gore a no e twara. Pheko e we ge khoši e yo agethatho, o ntšha khomo a khōna a mo twaparēla. Bjale a thōma go mo šumisa ka ōna mokhwa o we.

5716 Mošwene o ilé a phešega tseka. O be a tša nwa bjala. Ke go wa a ka a wa fathe. O filo o kwa fēla ge tseka e re kēlēkani. A ka a thōkōmela. Tseka e tšwile madulong a yōna, ka baka la gore e tša na le khatšū, a tše ke a o kwa tšelo. Bošego ya thōma go ōpa. Ke gōna a gopola gore khanthe ke go betšē. O ile a twara bothata kudu, bošego le mothe gare go foya go swana. Bošego o lala a fafata, a bolabola le papagwe. Ka moswana a tšogē a ba anēgēla.

5717 Motho a ba fo lebella ka mathō. Ke moka ba ya go laolēla bolwetši bja gwe. Ditada tša ba botšā gore nguana o tšwenya ke morithi wa papagwe. Morithi o belaēla gore nka baka lang nguana a mo metšā motatale. Motatale ke gore go nyatšā. O ile a laēla gore a tšee pheko ya matiya kōma, bjale yēna o e gannē. Kante le gore a mogēlē pheko e we, bokame a ka tše ke

901

K34/82

2725

a bo bōna. Ba goma ba ya ba motšā ka mokhwa
o we. A ka a kwišišā. Ba ile ba leka ka ma-
ṭa go alafa leoto, la ba la fōla.

5718 Thelote o wa ṭa, o ṭa mošutello. A tswala
morwa, le yēna a gōlōfala leoto. O ile a no ba
bjale ka papagwe. Papagwe tseka ya gwe e ku-
kumugilē. Morwa le yēna o bjale. Bjale ke di-
gōlē bedi ga bona. Moredi wa gwe a fo ṭhaa-
ba ke phate ga go ṭhe tswanēlē. O ile a tšwa
ka nōi go tšama a o kwa madimabe a lapa
la gwe. Ditada tša mmotšā gore moloi a
gona. Taba kholo ke go ṭhe tšee pheko e we
a ilego a laēla gore o e tšee. Bjale o wa
belaēla. Bomadimabe bja lapeng la go ke go
gana pheko. Wena ṭhepela o tšeya pheko,
o ṭa bōna dilo ka moka di go lokēla. A ka
a ya a e tšeya.

5719 Leoto la mmakēla bolwetšī bja go šita
dingaka. Ka moragō ga mo we, ke moka leo-
to la ōpa. Ba kilo tšeya re ṭhwa re riale
tša pala. Mafello mele wa gwe ka moka
ga ōna wa thōma go fo ba-ba. Bjale
dingaka tša šitwa. Di ile tša šitwa di dutšī
di bolabola gore a amogēlē pheko bolwe-
tšī bo ṭa tšwa mmeleng wa gwe. O ile
a bōna gore o wa ṭhaka, ke moka a lokolla

pelo ya gwe gore amogelê pheko.

5720 Mamabu o ilê a gana le pheko. O gana nayô ka baka la gore e mo lemilê. Dikhomo o gapetšie ka šakeng ka baka la yôna. Ka baka la gore o lokolotšie pelo ya gwe, morithi o la wa mohu wa mo ruta dithane tša go fetola tšhidi ya pheko ela. Mogani ba ile ba mmitšetša ba leloko ga mmôgô le dikhadi tša moše o la wa go šiya mohu. Ba ile ba mo šupa le-tobo la nôga. Batswadi ba mogani ba mmošša gore ba afe. Ge o ka gana nayo o e pitšetša madimabe ka lapeng la go. O ile a mo fa pheko. Ke moka dingaka tša khôna go mo fa keletšo le go mo alafa. Bolwetši bo ile bja tšwa mmeleng wa gwe. Bogôlê bja bôna a bja ka bja tšaga. Bo phelo bjôna bo ile bja ba gôna. Lapa la mošwene la phela ga boše, ka baka la kamogelô ya pheko ya mohu. Mafelo.

5721 Moteng wa Makadi go ilê gwa swa šaka la dipudi. Go ile gwa ba motholo o makatšitšego batho. Lešaka la dipudi le be le ka khakala ga moše. Ke thethiba the monna the be the le khaufsi-nyama le lešaka la dipudi. Bjale ka bošego bja bo ngwe, ba fo kwa dipudi de lla ka gare ga lešaka. Ka moragô ba bôna theedi the mallô. Ge ba e tšwa ka mangwakang ba

hwets'ana the thopa the e swa.

5722 Ba ilê ba tsoga ba ya go tima mollô. The thopa the we a ba ka ba the khôna. Thase ile ya wêla ka gare ga lešaka la dipudi. Molore wa dipudi wa ba lekhabo e bjale ka ge nke go swa bjane. Dipudi di ile tša swa ka moka ga tšona. Mabêlê le ôna a ile a loba ka moka ga ôna. Mabêlê a ile a dira beke ka moka a pja-pjatha. Ba ile ba makala kudu ka gobane mo we mollô o tšwago a ba o tšebe. Bjale ba thôma go fapana ka gare ga mote. Ba fapana fêla yo we a tšhibilego ba tšamo tšebe. Tšhwene ya madimabe e fo tšwa dingweng. Ke gare ba ile ba thôma ngwana Thekwane. Ngwana Thekwane ke mathologadi. E be e le mosadi wa moratho wa Makadi.

5723 Ba ilê ba tšwa ba ya ngakeng. Ditao-la tša ya tša ntšha badimus. Ka moragô ga phapano e we ya bona, batho ba ba eletša gore go fapana ga lena, go tša lebakê-la diji ka gare ga mote. Lena le swanetše go tšwa lo o kwa gore molato keng. Ka nnete ke ge ba e tšwa. Bjale ngaha ya ba botša gore le fo fapana fêla ka taba ya mohu. Mollô o we ke mollô badimus. Mohu o be a fêla a le botša gore dipudi

tše tharo le di e fê Moditsana. Bjale le na le lebetše lentšu la gwe. Mabêlê o ile a le botša gore le the ke la lebala malehutu. E be e le motabo wa gwe. A le botša gore ke phe-tše naê kudu. Bjale o bone gore a la diya mo we a ilego a bolabola, ke ge a thagiša madimabe a ma-huta o we. Dilo ka moka di mo šetše moragô. Ke ka no ganetsa ge nke a go bjale. Ba ile ba dumelana le dipola-bolo tša ngaka.

5724 Batšha bo the nago le molai, bo ya lekhwa-le mphathong. Makadi o ilê a šiya mantšu a we ngaka e ilego ya ba botša. Bjale ka baka la gore burwa ba gwe e be ba e khudisa kudu, a gwa ka gwa ba le motho ka o thii yo we a ilego a ba e letša gore lentšu la mohu le šadiwa moragô. Bana ba ilê ba to-gêla ke mathatse ka ôna mokhwa o we. Ba ja nta ba šeba ka letšae. Ke gore ba ba baditsana.

5725 Bana ba bona ba phela ka maduma. Morithi wa mohu a wa ka wa kholwa ka baka la gore ba we a gore ba fiwê mothahu wa gwe a baka ba fiwa. Mōya wa mohu o ilê wa tšwêla pele le go belaêla. Ka dipelaêlô tša ôna, bana ba thagê-

901

K34/82 2729

ke maduma a go the fêlê. Bana ba ~~go~~ tēma,
ke malwetši ka baheng la dipelaêli tša badimu,
gantši a ba hwe, ba fo tota. Go tota ke go
no babja ba tšwela pele, maduma a tša ba tšo-
gele.

5726 Ge ba tšama ba nyaka go kwa ditšabi
tša bana. Dingaka di ya ba botša gore mohu
o wa belaela. O re nka ba ka lang, batho
ba la a gore ba fiwê mothaku wa gwe ba
tša fiwa. Ge e le mothaku wa mohu ôna le
lobilê. Ke-kang ka maata go tšama le adi-
ma le ba feng. Ka moragô ga mo le ba filê,
le mmege ka pudi. Ke tša bona bana ba
tšogela ke badimu, ba phela ka mokhwa o
moše. Bana ba gatile ke badimu.

5727 Bana ba we ba ilê ba ba ditšuwana
bo mathaba nageng, ba fitša ka gae dibe-
lo di a baba. Ge ba tšwile ka gare ga mo-
še, ba thaba. Ge ba boela ka gae, dipelo
tša bona di kwa bošhoko kudu, ka baka la
malwetši a bana ba bona. Ba ile ba dira
ka mokhwa o we ngaka e ilego ya ba bo-
tša ka gôna. Ba ba ba bega mohu gore
dilo kamoka diphethegilê. Ka moragô ga
mo we, bana ba fiwa ditšhare ke moka
bolwetši bja tšwa ka gare ga bona.

901

K34/82 2730

Ba ile ba phela bo phela bja bo bote. Ge yo mangwe wa bona mo a rekilê putšanyana, e be e towala. Ke moka taba ya bana ba mahadi ya fêla e ta mo we.

Temana ya 5: Khuxello ya tswanêlô e beêlwa theko.

5728 Ka bêtô ya phaphoša gôdimu ga lefa. Monna o fapanya melasô ka baka la lerato. Bjale ka lona le baka le we, o nyaka ge lefa la gwe a ka fa yêna mamoratuê, ba bangwe ba the hwe-tšane thelo. The phemô the gwe, o ta kwa a thinya barwa ba malapa a bo mamonyadi-we. Go dira ka mokhwa o we ke go khodisa batho, gore ba khole ka dipolabolo tša gwe. Batho ba ka no leka go kholewa fêla phapano e ta ba gona gôdimu ga le-fa le we. Batho ba khole bona e be ba the hwe le khutamarama, ka gobane ge le-baka le mo dumella, o be a šiya taêlô. Ba bosweng bjona ba nyaka kudu go dira taba ya taêlô a le nnoši. Bjale ge go ka ba le phapano gôdimu ga thoto, phapano ~~we~~ e ššwa molaong.

5729 Ka baka la lerato kamoka lefa o lefa motho o šele goba morwa wa gwe yo mongwe yo we e le go yo monyana gare ga bana.

901

K34/82

2731

Moja lefa ke moka a šala a e khonere. Ka baka le we moku a aga o lwešantšē. O dira ka mokhwa o we e le gore barwa a ba na phōšō. Phōšō ya bona ke go the ratiwē ga bo mmago bona. Bjale taba mo išitwē molaōng, molaō o swanetšē go ēma le ba lelōko. Monna a ka šēgēla mothologadi, ka baka la lerato la gwe le mothologadi yo we, ke moka a dirē gore dilo ka moka ke tša gwe. Ngwana yo we a fiwago lefa ke gore ke moka ke yēna moja lefa.

5730 Moteng wa ga Ramošaba e be gona le monna ba re ke Mantšhese. Monna yo o be a na le basadi ba ba tshelalago. Moadi wa bušupa ya ba wa mošegēla. Keina la mošegēlwa e be e le Thethapo. E be e le moradi wa mogolo wa Mantšhese. Bjale a re go hwa a dula le mothologadi. Mothologadi-gadi yo we o be a na le morwa. Keina la morwa ba re ke Toromeya. O ile a ba moratwē go feta basadi ba gwe.

5731 Monna o ilê a laêla gore thoto ya gwe ka moka e fiwē Toromeya. Ngwana yo we o be a the na mereba. Kae le kae o be a roma yēna. Bjale batho ba matheko ba hwetšana yēna e le yēna ngwana yo mogolo wa Mantšhese. Go ile gwa tuma yēna kudu, ka gobane le mo we a go ba a eya o be a thepela naē. Mothologadi

901

K34/82

2732

di o na le mabobo. Ke moka a botša ba le-
loko gore lefa la ka kamoka ga lona le wa-
netšē go tšeya ke yo ngwana wa mogolo waka.

5732 A ba ka ba mo dumêla. Ba ile ba mmo-
tša gore bakeng tša bogolo o wa kwala. Ge
e le mabapi le thoto a o kwale, ka gobane mo-
ng barwa ba go ba gōna. Molato wa bona ke-
ng. Bana a ke kwane nabō ka baka la go e khu-
diša pele gaka. Ge ke ba rama a ba o kwe tše
we ke ba botšago. Ka tšatši le lengwe ba gana, ka
le lengwe le tšatši ba ya ba ngunanguna. Bjale
bona ba ta ja mereba ya bona. Go kaone ge
o ka mpa wa ba fa bonyanyana. A tšwela pele
le gore thoto ya ka ke e fa ngwana wa mogolo
waka. Mokhwêba pele o khwêba ga gwe. Ba
ilê ba mohomalêla.

5733 Mantšhese e be e le le phōdisa le legolo la
polaseng ya Metz. (Monamalla.) Mong leina la gwe
e be e le makhoō. Bjale leina go ilê gwa gola
la Mantšhese, ka baka la gore o be a tšama
a tšhuba mengwako ya ba we ba tša tšelego.
Medirō e we ya go tšama a tšhubêla batho me-
ngwako ya bona, o be a na le yēna ngwana wa
go šiya ke mogolo wa gwe. Ba mašaka a dikho-
mo e be go thupiwana dikhomo tše pedi. Ke moka
khomo e ngwe yo phetha molato wa polase. E

ngwe e ya ruiwa. O be a dira bjale bjale go fithêla a e ba le dikhomo tše dintši.

5734 O ilê a ba kwa ge ba ma ganetša, ka go fa ngwana wa mogolo wa gwe thoto. Bjale a le-moga gare ka moragô ga mo ke hwilê, ba ta šala ba mo amoga. O ilê a tšama a fiša dikhomo tše dingwe ka leina la Toromeya. Tšhalete o be a na le tšhalete e ntši kudu. Ka moka ga yôna o ilê a fa ngwana wa mogolo wa gwe. O ilê a mmatša gare a e utê. Ka moragô ga matšatši a the makae a kwa. Ba mmoloka ka mokhwa o we ba bolokago ba-humi ka ôna.

5735 Moleta ngwedi o leta letsufi. Go ilê gwa ba le mašata ka gare ga mofe. Mašata a bona e be e le go baka dikhomo. Ba ilê ba baka dikhomo pele ga gare thello the fêlê. Mong barwa ba mahu ba gapa dikhomo ka mapara. Ba thubagana ka bogare. Yo mongwe le yo mongwe o dula mmotang wa gwe. Barwa ba we ba mahu a ba ka ba letela khoba ya go tlo ba a-ba-ganya, bona ka noši ba ilê ba na ntšhagana. Bjale yo la mahu a go bolabola gare lefa ke la gwe a ka a hwetsšana thelo. Batho ba ilê ba makala gare ba ta ndišana bjang thello the mahu.

901

K34/82

2734

5736 Joromeya o ile a beaēla. Ba be ba di gapa ke swele, ba nyaha gore a bolabole ba mo tiē. Le ga ba di gapa a ka a bolabola. Ka morago ga mo ba di gapilē ke moka a botša banna ba gabō. Banna ba ile ba khobakana. Le bitša ke nna ka baka la thoto ya mohu. Ke no re ke dutši ka bōna, ba tšeya di lē-pē tša bona. Bjale a ka ka ka tšeba gore ba iša kae. Ge ba buile ke moka ba tšena ka gore ga lešaka ba tiya dikhomo ka tef mapara. Bjale nna le khomo ka e thii a ba mpha. Ke yōna taba e we ke le bitšetsago yōna. Ge a riale ke moka a fetša dipolabolo tša gwe.

5737 O tšhabilē go tšibiša ba gapi ba dikhomo. Bjale ka moragō ga dipolabolo tša gwe, ba mmutšiša gore ba gapi ba dikhomo ba kae. A re go bona, ke tšhabilē go ba botša ka gobane tšatši le we ba di gapago e be ba fathetše. Ke riale ka baka la gore a ba ka ba mpolabudiša. The theki the noši, the llē namane ya pholo. O wa kwala mo we a bolabola go bjale ka ge theema the re, Ba lwi a ba lebane. Ke-na dirang gore le ba bitše ba tē le tē le kwē gore molato keng. Ba ile ba kwana go ba bitša.

901

K34/82

2735

Ba ile ba beya letšatši le lengwe la gore a yo ba bitša. Khoba e ile ya palakana. Morumiwa o ile a tšama a ba botša letšatši le we la kopana.

5738 Ba ilê ba gana le dikhomo. Ka moragô ga mo ba tšibitšwe letšatši ba ile ba ya. Ba hwetšana banna ba khobakane mo we khorong ya go šiya papagô bona. Mmelaedi o ile a bolabola bjale ka maloba. Bjale ba ile ba gafêla ba gapi taba. Ba gapi ba re kenete re di gapilê. Ke morwa mang yo we a belaêlago. Re filo di gapa ka swele, re nyaka gore a dirê the we a ka dirago. A ra gapa dikhomo tša khaitšedi ya gwe, re gapilê tša go šiya ke papago rena. Bjale o belaêlang.

5739 Go fapana ka nyadi a še go rereša. Molato a še wa ngwana yo, molato ke wa mohu. Ka gobane mohu o ile a thinya dipolabolo pele ga gore a hwê. O ile a bolabola mathong a bo lena. A re lefa ka moka o lefa yo ngwana wa mogolo wa gwe. Ka baka le we le dirilê phišo bana. Nka be le fo dula le llê thello tha papago lena. Bjale ka moragô ga thello e be gona le twarago tšwile. Le lena e be le ta

kwa ge a na le maata. Bjale le re thomola dipelo, ka gobane re tha le mo phifalong. Ba ile ba re dikhomo re ka the mo fê. he yêna o be a na le papagwe.

5740 Dikhomo di êmê go fithêla thello tha mo-hu the fêla. Ka moragô ga khano e we ya bona, rangwane wa bona, a re le a mpôna, ke nna papago lena, le the ke la mpôna bonyana. Pêlo yaka e kwa bothoko kudu ka tšê le di dirago tšê. Ke kwa bothoko ka baka la gore ke thale mo thellong tha mogolo wa ka. Bjale ke re go lena, dilo ka moka di êmê, re tha lla thello. Ka moragô ga mo thello the fedilê, ke gôna re ka khônago re bôna Khanê-lo e we ya bo lena. Ba nna ka moka ba ile ba kwana naê. Ba ile ba o kwa mo we rangwane wa bona a bolabotšego.

5741 Ka moragô ga thello ba ilê ba goma ba khobakana. Bjale rangwane wa bona, a ba botšâ gore, mohu mo we a bolabotšego gore mogolo wa lena ke Toromeya, o bolabotšê nnete. Le mo tebe gore ke yêna khôana ya lena. Bjale mabapi le dikhomo, o ile a laêla gore dikhomo ka moka ke tšâ gwe. Barwa ba ile ba dumêla gore mabapi le bogolo re a kwa. Ge e le ka theko ya dikhomo gôna a re kwe. Molato ke

901

K34/82

2737

wa lena bana, ka bakeng la mereba ya lena. Ngwana wa mereba o ja mereba. Ke mokhwa o we papago lena a tha kago a nyaka go lefa tha diateng tša gwe. Barwa ba mohu ba re ge e le ntwa e ka no thōma, ge e le dikhomo re ka the mo fê.

5742 Toromeya^a di teba ke wena. Ba ile ba mmegele ka moragô ga mo ba o kwa bana ba gana le dikhomo. O ile a re ba kwala ke dikhomo tša papago bona. Le nna e be e le papa, ka baka le we e be ba swanetsê go mpha wa ka mo-wabê. Le ge ba tha ka ba dira gore ke le-kanye nabô. Le ge ba ka mpha ka e thii le gōna go lukilê. Banna ba ile ba kwana le lentšhi la gwe. Barwa ba ile ba gana. Bjale re na re šitilwê, wena o ka bōna gore o ka dira bjang.

5743 Toromeya a utulla dikhomo tša mafiša. Ka moragô ga mo a bone gore barwa ba gana le dikhomo, ke moka a ba botsa ka dikhomo tša mafiša. A re go bona, a go na taba fetang natša. Nna ke ta feta le tša mafiša. O ile a bolabola taba e e tha tšiwigo ke motho. Ba ile ba mmutšiša gore a fišitšwe ga bo mang. A re go teba ke nna, nka the ke ka le botsa bjale ka ge le ~~wena~~ ^{lena} le tha kwane le

901

K34/82

2738

na. Bjale ba re o bola maaku o divela gore re mo fê tie dingwê. Ke moka ba ~~pa~~ palakana ba gannê.

5744 Toromeya aga lešaka la dikhomo. Ka moragô ga mo ba palakane, ke moka ba no bôna aga la gwe lešaka. Ke gore le yêna o ile a toga mo la maruping. O ile a tšama a gapa dikhomo tie la a go ba a tšama a di fiša le mohu. Barwa ba mohu dikhomo di ile tša ba tšwa ka diateng. Ke gore dikhomo ka moka di ile tša hura, ba šala ba lefêla. Šakeng la Toromeya tša tula molore. Bjale baye bana ba we a ba na šedi. Ba lebala gore mohu o ile a re ba the hwetsane thelo. Bana ba mohu ba ile ba hwetsana nama fêla, le gôna ya tša go fo hwa. Ke moka ke mafellô a taba ya bona. A ya ka ya fêla khoro-ng, e ile ya fêla ka the gae tša bona.

5745^(a) Mokhoko o ilê a thinya lehu la gwe. Monna ya o be a na le basadi ba ba bedi. Bjale a šegêla Manku. Levato le le-golo le ile la ba gôdimu ga Manku. Matsobane ke moroa mofola. Mofola e be e le mogatša Manku. Bjale a re go hwa, ke ge monna ya we a mo šegêla. O filo mo šegêla fêla a še

901

K34/82

2739

wa lelōho la gabō. Matsobane o be a swane-
tše go dula le yo we mogatša papagwe. Bjale
a re go bōna a kwana le Mokhofo, a napa
a re le lotane.

57H6 Mokhofo a ya a dula le manku ka le go-
reng la gwe. Ka moragō ga mo Matsobane a
bolabotše ka mokhwa o we wa gore ba lota-
ne, ke moka a napa a re o mphilē. O ilē
a belaela gore molato keng o tšeya mosadi
wa dula naē ka le goreng la go. The thoto-
lo tha re o mphilē. A re ge ke go filē
nha be o bone ke khobakanya ba gešū. Ke
mang yo we a go ba a le gōna mo ke go fa.
O ilē a re ke nna le mosadi. Mosadi o ilē
a dumela gore go bjale, o ilē a ntšee. O
ngwanaka wena. Ke nna ke ilē ka mahala.
O ilē a napa a ganēla mo we bogading bjo
boswa.

57H7 Matsobane a tšiša ba gabō. Ba ilē ba
khobakana. Ke bitša ke nna ka buka la mo-
sadi wa go šiya ke papa. O tšhabile le Mo-
khoko. Ke ilē ka ya, bjale ba bolabola gore
nna ke itše ba tšeyane. Ke yōna taba e
we ke lebitšetsago yōna. Ke moka a fetša
polabolo ya gwe.

901

K34/82

2740

5748 Mothologadi a thibelwe the fate. Ka moragô ga mo a laudisitšê dipolabolo tše a ba bitšeditšego tšona, banna ba re o go rotšê nthô ya thôgô. Goriale mo we ke gore a homolê. Bjale a re go bona, ke twanêlô ya gore ge khomo e tšwilê ka šakeng wa the ke wa e nyakêla nua, Ba re mo we ke molaô wa gore o e nyakêlê. Bjale lena le bolabola bjang. Ka moswana mo a ka thagêla ke the thengwe, batswadi ba gwe, ba ta fa mang molato. Banna ba re o wa kwala, dilo ka moka di gôdimu ga thôgô ya go. Go bjale, ke lebaka le we le dirilego gore ke letšibišê. Bokadone ke gore ba bitšiwê, re te re kwê gore molato keng. Ba ilê ba dira bjale. Ba beya letšatši le we ba ta ta go ba gathana nabô.

5749 Kerato ge e thale le le-swa le gola kudu. Ke mo we o kwago ba re khoša e utswa e biniwa le mothegare. Ba ilê ba kopana nabô. Bjale ba butšiša monna gore molato keng, o utswa mosadi wa rena. Monna a re a ka mo utswa, ke mo filê ke Matsobane. Bjale nna ka bôna gore theolo tha moša wa noka, motho wa pula the a fofa. Ke ge ke tšeya mosadi ko dula naê moteng wa ka. Wena mosadi molato keng o togêla ngwako wa

901

K34/82

2741

wa go. Ke tšugilē ka baka la go gafiwa ke matsobane. Bjale lehono ke makala mo a ntšhala moragō. O bētilē mphini o morwa. Ke moka a fetša go bolabola.

5750 Mphini o morwa. Ke tšheema. Ka botulo tšhe re, lehudu le dudiša ke mothe. Ge mothe o tšhe gōna le ka tšhe ke la šoma. Mafellō a lona le tša lewa ke mothwa. Matsobane o ilē a ba gantšā mabapi le gore, o ba gafilē. A re tšaba ya khafō ba bolabola maaka. A go motho yo we a ka gafago ngwana wa yo mongwe kantē le ba gabō gammōgō le batswadi ba gwe. Lehono nka re ke le gafilē, ka le šala moragō naa. Banna ba bōna mokhoko le Manku phōšō. Ba re molato a o gōna, tšaba kholo re nyaka gore wena moradi o boē gae. Monna ge a go nyaka o tša tša a go tšhotola ga na mo ngwankong wa go.

5751 A diyō, tšhe we tša go khatsā nkwē ka le tšapa. Ka moragō ga mo ba bolabotsē ka mokhwa o we, ke moka moradi a bolabola ka mokhwa o wa ka gōdimu. Goriale mo we ke gore o nyaka go dula bogadi bjo borwa. Mong bogading bja gwe bja dikhomo, a bo nyake. Go tšwa re bolabola le ngwana wa mongwē go wa tšwenya, tšaba kholo ke go tšibiša

901

K34/82

2742

batswadi ba gwe. Ba ba botša gore ka tšatši la gore le boê. Fêla mo e le ka molaô wa rena e be re nyaka gore moradi a šalê mo. Bjale ka gobane o wa gana, a gona taba le boê ka lona letšatši le we le butšitšwego lona. Ke moka ba šala ba ya ba tšibisa batswadi ba pere ya magadi a mabedi.

5752 Batswadi ba kopana le moredi wa bona. Moxhonyana a re le bitša ke nna ba ga mahholo, ka baka la thalo ya moredi wa lena. Moredi wa lena o tšwilê ka gare ga motš, o tšeyane le monna yo. Re likilê ka maata gore a boê gae o wa gana. Bjale ke ge re bôna gore bokaonê ke gore re le tšibisê, le te le kwê mantšu a ngwana wa lena. Ke moka ke yôna taba e we re le bitšetšago yôna.

5753 Batswadi ba butšišana le moredi wa bona. Ka magô ga mo ba thalutšitšê the bitšetšwa, ke moka ba thôma go butšišana le moredi wa bona. O ke o re botšê gore ke nnete taba e ba e bolabolago. A re ke nnete. Fêla nna e be nka the bê phelephethu, bo-phelephethu ke bo filê ke matsobane. Ke dula moteng wa mokhoko ka baka la gore wa nthôkômêla. O ũa go nyala. Mo we nka the ke ka di tšeba. Bjale o wa bôna, o na le phôô.

Moradi mo a dira bophelaphethu o dira a le ka lapeng la gwe. Mo la o be o re Matsobane o filo tswêga theolo, a t̄ha the rafe, bjale morafi o re ke a rafa o wa mo thibêla, nka be o kwala. Ke a go botša ke nna papago, nna ke ilê dikhomo tša ba. Tša monna yo we wa go moswa a ke di t̄be. O swanetšê go dula mo bogadi bja go. Tšê we o di bolabolago ka moka ga tšona ke maka. Ke riale ka gobane nka be o kile wa t̄a wa wa mprotša ge a go bikiša.

5754. Thaga ya moradi e tima ke khomo ya tšhupja. Ke ge papagwe a ilê a bolabola ka mokhwa o we, a ka a di kwa. O ilê a no tšwêla pele le go gana go dula mo we bogadi bja gwe. Bjale ba t̄a dira bjang ka gobane motho a ba bolae. Ba-lai ba makhonthê ke khoro, bokaone ke gore a išwê khorong. Pele ga gore go be bjale, a re kwe-
ng monna. Monna o t̄a mo nyala. A re aowa, nna ke filo fiwa. Dikhomo a ke natšo e be nka mo nyala, ka gobane motho a ba gane.

5755 Bakhorob ba ilê ba šitwa. Ka moragô ga mo ba bōne gore o ba šitilê, ke moka bu iša taba khorong. Bjale ba ilê ba bolabodišana naê. Ba mmotša gore o swanetšê go dula bogadi bja gwe. O ilê a dumêla. Ke moka ^{ge} bae ya gae, o fapana le t̄ela ya goya gae. Ka mo-

swana ba bōna, a boya a re, o boetš'e ga na kowa.
 O ilê a ba tswariša ~~pu~~ puku ya ka êma êma.
 Ba leka go tiya ka mōkhwa mang le mang, ba šitwa.
 Ge ba mo tiya, o re go tiya go phala ke go bolaya.
 He tiya mmele fêla, a le tii p'elo. Ge le ntše-
 tš'a ke a boêla. Ba ilê ~~ta~~ ba tena ke taba ya
 gwe. Ba re mo lešhetseng. Mogolo-golo o re mōtholo-
 gadi a thibelwe the-fate. O ilê a di bōna. Ba ile
 ba ntšha mathō ba mo lebella. Ke mōka a napa
 a dula moteng wa Mōkhōko.

5756(b) Mōkhōko a fapantšha molaō. Ka moragō go
 mo ba fentš'e ntwa, ke mōka a mitš'a go ba mora-
 di wa gwe. Manku o be a na le morwa wa gwe
 yo we leina la gwe e be e le Maboi. Matadi ke
 moradi yo mogolo wa Mōkhōko. Yēna morwa wa gwe e
 be e le Bogēš'e. Morwa Ntšebu ke Pulê. Dikhomo o
 be a le natšo. O be a tšha nyake go nyala mōtholo-
 gadi. O ilê a fa Maboi lefa la gwe ka mōka ge
 a bōna gore o tš'o fetš'e.

5757 Dikhametšano gōdimu ga barwa le thoto.
 O ilê. a kwana le maboi kudu bjale kage
 a kwana le magwe. A ka a nyaka go bi-
 tš'a ba leloko. O ilê a fo khobakanya
 barwa le bo mmagō bona. Ke ge a
 tšhalošetš'a batswadi ba barwa gore
 ke gudilê. He lena ka mathō a lena

le a bōna gore a ke t̄ha na mahola. Bja-
le ke na le dikhomo-nyana t̄ie ntabe ka
šaheng. Dikhomo t̄šē we ke di fa maboi
ka moka ga t̄šōna. Basadi ba ilē ba mo-
ganets̄a.

5758 O thaloša le baka la mo a mo fa.
Ka moragō ga mo a o kwa gore ba mo ga-
nets̄a, A re go bona homolang ke le bo-
t̄šē. Ba ilē ba thaelet̄ša. Ke mo fa fēla
ka baka la gore o be a n̄thōkōmēla kudu.
Bōnang kae lē kae e be ke roma yēna, le
mo ke fokola ke be ke fo bōna yēna fēla
a n̄tšets̄ago dikhone. Ngwana yo ke yēna
yo we a khōnago go n̄thōkōmēla kudu, ke mo-
khwa o we ke mo fago thoto yaka. Barwa
ba bangwe ba t̄a feta le swele ya bona.

5759 Ba ilē ba palakana ba t̄ha o kwana.
Ka moragō ga mo a fedit̄šē dithalošo t̄ša
gwe, ba t̄hagis̄a t̄ša bona diput̄šišō. Ngwana
o khomana lefa bjang e t̄he ngwana wa go.
Ke ngwana waka, ka gobane mmaqwe ke fi-
lwē. Motho a ba fe, ba nyala, wena o monye-
t̄šē ka dikhomo t̄šē kae. A re mo we ke bo-
labot̄šego ke moka ke bolabot̄šē. Ke mo nka
hwa go be bjale ka ge ke bolabot̄šē. Ba ilē
ba re šego la gwe t̄herit̄ē, t̄he re go go-

901

2746

K34/82

swa t̄ha r̄e go t̄hoga. Ke moka ba palakana
ba t̄ha kwana naē. Thiritē ba ra mothologa-
di. Ke gore manna wā gwe o ilē go hwa a
bikiwa.

5760 Barwa ba gwe ba dira gore ba leloko ba
khobakane. Taba ya go bolabola ke papago bo-
na a ya ka ya ba robadiša. Ke ge ba di-
ra gore ba t̄sāme ba botša ba leloko la pa-
nagō bona gore ba bē gōna. Ka mabanyana
t̄ogešē a ya a botša papagwe, gore ka morwa-
na go t̄a banna mo, la t̄he ke la makala. Ba
t̄ile go kwa mantšu a la la go ba le bolabola.
Ba t̄šwa kae, ke ba leloko f̄ela. Ba bitšitšē
ke mang. Ba bitšitšē ke nna papa. O t̄ilo
ba botšang. ke t̄a kwa t̄he we ke ba botšago.
Ke go bone gore ke wena yo we o nyakago go
mpolaya. Morwa o ilē a napa a t̄oga, a t̄ha
mo fetola.

5761 Khobakano ya banna. Ka morwana ma-
khalabje, a re a t̄ha dutši khorong, a bōna
banna ba e t̄a ka morothēla. Morwa a re
go bōna, gore ba khobakane ka moka ba
memiwa, a bitša bakhekolo ka malapeng
a bona, gore ba t̄ē ba dulē khorong. Ba
ilē ba t̄šwa ka malapeng a bona. ke
yēna madibekwane wa t̄shwene. Ke gore

gore moratiwa.

5762 Morwa o thalošetsā banna the bitšetiwa. O ilê a êma, gore banna ba o kwisiše gore a še taba nyana ke taba. Batho ba ba bitšitše ke nna papa. Bakhalabje le bitšitše ke nna ka baka la pelaêlo yaka gôdimu gathoto ya papa. O ilê a re khobakanya mo, ra khobakana. Bjale a re, dikhomo tša gwe ka moka di swanetsê go tšeya ke maboi. Rena barwa ba gwe a ra swanêla go tšeya thelo. Re ilê ra leka go bolabola naê, a ra ka ra o kwana naê. Ke mokhwa owe le bonego ke tšama ke le bitša. Ke re tang le kwisiše taba e. Ke moka ke yōna taba e we ke lebitšeditšego yōna. Ge a riale ke moka a dula fathe.

5763 Re ka kwa mokhoko mantšu a gwe. O ilê a re bolabolang le yêna ngwana yo we a le bitšitšego. Ba re ngwana o bolabotšê bjale re nyaka go kwa gore ke nnete naa mowe a bolabotšego. Nna ke bolabotšê, mo we ke bolabotšego ke feditšê, poêla moragô a e gōna. Mo we o bolabotšego ke ga na mo go bolabotšego ngwana. Kholwang ka mantšu a gwe. O ilê a gana go bolabola bjale ka maloba. Bjale ka ge a bolabotšê gore ba

kholwê ka mantšû a mmitšai, ba ilê ba kholwa
 more ngwana o bolabola therešo. Basadi ba ilê ba
 atša mantšû a morwa.

764 Banna ba ilê ba leka go fala letapa.
 i tšapa ba bolabola ka yêna mokhalabje. Ba
 r. ke letapa ka baka la go tše nyake go
 th lošetsšû banna, tše we a ilêgo a botšû ba-
 rw. ba gwe. Bjale Manku ke mosadi wa mang.
 Ba utšisšû mokhalabje ka goriale mo we. Ke mo-
 sadi wa ka. Bjang. "Ga bote." "Ga bote," a go
 šup motho taba. Ke mo filê ke Matsobane.
 Bjale morwa wa gwe, ke mo we a ka jago le-
 fa la mote wa go. Ka thato ya ka a ka
 ja. U ta leja bjale ka ge go bolwabotšwê.
 Ngwana yo we a še morwa wa go, a šer mo
 a ka ja o lefa la khoro e. lefa o swanetše go
 ja la khoro ya ga Mašumu. Taba e we o e bo-
 labotšeg ke le-fêla. Ke moka ba palakana
 ka moka 'a bona.

5765 Moki ko a hwa. Ka moragô ga matsati
 a tše mo 'ae, ke moka a napa a hwa. Ba ilê
 ba mmoloh ka mokhwa wa molaô. Ba ilê
 ba lla th llô tša fêla. Ditaba ka moka
 ba ilê ba 'i bolabola ka moragô ga tšhellô.
 Barwa le b ra ba ilê ba khotšella go fithê-
 la tšhellô tšh fêla. Manku o ilê a phalola

901

K34/82

2749

la bobedi. Bja we ke boola bja gwe.

5766 Tšhupō ya moja lefa. Ka meriri ya mafello, ba šupa moja lefa. Ba ile ba šupa yēna Bogese. Ka moragō ga mo ba mo šupilē, ba sokologela ka ga dikhomo. O ilē a bolokwa ka khomo. Khomo e ngwe e ilē ya thoboša bana ba mohu. Bjale ka šakeng go šetše dikhomo tše nnē. Monna yo mongwe a re le the ke la lebala lentšu la mohu. Ba re o be a o kwa lehu. O be a tha the kwe. Ke moka ba tšeya dikhomo tše pedi ba di fa Bogese. Dikhomo tše pedi ba di fa Pulē. Maboi a ka a hwetsana thelo. Ka moragō ga mo ba a bilē ke moka ba palakana.

5767 Maboi o ilē a thagiša pelaēlō ya gwe. Pele ga gore ba palakane, a re homolang. Ba ilē ba homola. Nna ke a belaēla, ka baka la dikhomo tše we le di filēgo barwa ba bangwe, nna le tha mpha. Bjale ba re go yēna o belaēla o le morwa mang. Ke nna morwa mohu, ka gobane ke ~~to~~ no re ke thalefa ka hwetsana papa e le yēna. Ba go furilē, a o morwa mohu. Papago e be e le Mofola, o hwilē. Ke mo we o ka ya go wa nyaretsa pelaēlō. Ke lena le mphorago, e ka re e the papa nna

901

K34/82

2750

a phalola. O wa kwala, mmago ke the
 taéla. O phaloletšé monna wa gwe, leho-
 re a makala ge a phalola la bobedi. We-
 na a wa swanela go hwetsana go hwetsana
 thelo mo. Ke moka. ba ilé ba mo togéla
 a le bjale.

5768 Maboi a iša taba khorong ya go Motha-
bê. Ka moragô ga mo ba palakane, mma-
 gwe a mmotšā gore ba go thalifetsišē, ka
 baka la gore ba go amoga dikhomo tše we
 mohu a go gofa. Bokane ke go ya khorong,
 o mpa o lathē ke yōna. Re ũa bōna go-
 re khoro le yōna e ũa ya e nyatsā lentšū
 la mohu. Morwa o ilé a iša molato khoro-
 ng a tiilē ka lentšū la mohu. Ba khoro a
 ba ka ba nyaka go mo gumiša, ba ilé ba
 amogéla taba. Ba mmotšā letšatšī la go boya
 ka lona.

5769 Lehhoũa le itē la tšwa maboi. Ka lona
 letšatšī le la khoro ya go mmotšā go ũa
 ka lona, o ilé a ũa. O ilé a hwetsana ba la
 a fapanago na bo. O ilé a laudiša ka
 mokhwa o we mohu a ilego a mo fa lefa.
 Barwa ba mohu le bona ba laudiša ka
 mokhwa o ba šitilwego go mo fa moabē.
 Lehhoũa la re ba kwala ba ka the ke ba

901

2751

K34/82

khôna go gofa moabê, ka gobane a o morwa wa mohu. Mohu le mo a ilê a bolabola ka mokhwa o we, o be a fo buiša môya mohu. Thepela khorong ya ga mašumu, ke mo we o ka belaêlago tša go tswanêla.

5770 Maboi o ilê a tōga a inamilê, megō-khō e rotha. Ka moragō ga mo ba bolabotšê ka mokhwa o la wa ka gōdimu, ke moka ba bega khoši ka mokhwa o we taba e thepetšego ka gōna. Khoši ya êma ga na mo la lekhota le emego. Ke moka taba ya bona ya fêla e tša mo we. ke ge barwa ba mohu ba tša ka ba diana, di ilê tša hwa ka moka, ke baka la motatale wa bona. Ba ilê ba di jêla malapeng a bona. Ke yōna taba ya borweng bjona, ya go the nyake go botšā ba bagolo ba leloko.

5771 go buiša môya mohu. Mohu a ka fo bolabola ka gore lefa laka, ka moka le fê morwa wa gore, e le gore o bolabola môya wa gwe o boifa. O fo dira ka mokhwa o we e le gore barwa ba gwe a ba na phōō. O nyaka fêla go fo gudiša laha la mamoratwe. Ke mo we ba ya go ba šala ba abana, ke moka gwa the ke

gwa nyarêla thêlo.

5772 Moteng wa ga Malesa taba ya môya wa go buiša ke mohu e kilê ya dirêga. Monna yo Phupu o be a na le basadi ba ba bedi. maina a bona ke bo Thewêlê le Mokhatšane. Mosadi wa pele wa go ntšha monna thaheng ke Thewêlê. O ilê a tšeya mosadi wa bo bedi a šetše a godilê. Le yêna mosadi wa pele o be a godilê. Ke moka ke mo a thopha dikhomo a yo tšeya mosadi wa mokokotêlô. Ke gore wa botšofading bja gwe, mokokotêlô ke phate e we bakhekolo le bakhalabje ba kokotêlago ka yôna. Monna ge a ilê a tšeya mosadi yo mongwe botšofading bja gwe, o bitšwa mokokotêlo.

5773 O ilê a laêla gore lefa la gwe le lewe ke madipola. Mong moja lefa ke Khašane ka gobane ke morwa wa Theweke. Pele ga go laêla ngwana yo we wa mamorawê, o ilê a ba palakanya. Ke gore o ilê a dira mepe e mmedi. Ke moka a gôgêla ka moteng wa mosadi yo monyana. A ba a thôma go fokola a le ka gôna. Bjale motho yo mongwe le yo mongwe yo we a tšoga mmôna, o mmotša gore lefa la ka ka moka ga lona ke

nyaha gore le fiwê madipola. A gwaha gwa
ba le motho yo we a mothokomelago.

5774 Mogwêra mogolo o ragêla go thasla.
Ka moragô-nyana pula ya modupi ya²na.
Pula ya modupi ke mabolaisa batho tala,
ka gobane ka khakala a ba tšwele. Bjale a
diyo di kwa gore bjale ke khaufsi le gore ke
ê kidi. O ilê a gopola khaitšedi ya gwe
mothang wa pula ya modupi. Ba ilê ba mmi-
tšā. A re go fitša, a mmotšā gore ge
e le tswiyana, thegōdi the twere ka mela-
la. Ke go botšā gore mo ke hwilê, lefa
la ka ka moka tef le fê Madipola. Barwa
ba tšewele a ba swanêla go hwetsāna
thelo, ka baha la gore e be ba tha o hwe
the we ke ba botšāgo. Ke moka² ke yōna
taba e we ka go ba ke go bitšetsā yōna.

5775 Pula ya modupi ke go gola ga
bolwetšā. Ka moragô ga mo a bolabotšē
ka mokhwa a we, ke moka ka moragô
ga matsatšā a mabedi a napa a ba šiya.
Ba ilê ba boloka thōgō e we ya ga
malesa. Ba lla thello tha fêla. O ilê
a hwêla ka ngwako wa mamorature. Ba
diyo rwala ba iša ka ngwakhong wa moradi
yo mogolo. Ke molaō wa gore monna mo

901

2754

K34/82

a išwa lebiteng, a tšwe a le ka ngwahong
wa mosadi yo mogolo.

5776 Khadi e thaloša lentšū la mohu. Ke
ka moragō ga thello, mo go šupiwa motaja
lefa. Rangwane wa barwa, a re mohu a
bolabola thelo mabapi le lefa la gwe. A
ke tšebe gore khaitšedi o ikê a mmotšang
ka gobane o kilê a mmotšā. Khaitšedi a
ka thaloša ge nke o kilê a mmotšā thelo.
Nna o ilê a mpotšā gore lefa la gwe ka
moka ga lona le fiwê Madipola. Barwa
ba bangwe ba the ke ba fiwa, ka gobane
e be ba tha o kwe. Ke moka ke ōna
mantšū a we ka go wa kwa.

5777 Yo monyana a ka the ke a ba yo mo-
golo go mogolo wa gwe. Ditačlō tše we
di a kwala fêla, a di kwale thelo. O
di bolabotšē a tha the kwa. O bolabotšē
ge mogwêra mogolo a thaola dikala. O
be a busiša môya mohu. Taba e we a
e bolabotšego a še taba. Taba kholo
bana ba swanetšē go abediwa lefa la
papago ^{bona} bona. Ba ile ba dira ka mokhwa
o we wa go ba abaganya. Moja lefa
ba šupa yēna Khašane. Bjale ba šala
ba lebeletšē ge mohu a tha belačla. Pela-

901

K34/82

2755

êlô a ya ka ya ba gôna. Ke nnete o be a buiša môya mohu. Ke moka taba ya bona ya fêla e ɥa mo we.

Temana ya bi Thato ya mabapi le tšielano.

5778 Tšhupô ya mohu mo we yêna thato ya gwe e ratago tšielano. Mohu a ka laêla gore moredi wa gwe a šale a tšeiwe ke morwa mokete. Ba swanetšê go dira ka mokhwa o we mohu a ilego a bola-bola ka gôna. Ba swanetšê go gapeletšâ mosetsana le ge a ɥha rate. Ba mo gapeletšâ ka baka la go tšhaba gore moithi wa mohu o ka the ke wa robala. Go ɥhe robalê ga ôna ke go bakêla ngwana madimabe.

5779 Go dira bjang gore mofwa a nyalê. Ba-
tha ba na le ɥhe-gwêra. Ka bakeng la ɥhe-
gwêra ɥhe we ɥha bona, ke ɥhona ɥhe we
ɥhe dirilego gore mohu a šie lentšû la gore
a tšee ke ba leloko la gore. Ba dira bjala,
ba rwala ba iša mo we a bolabotšêgo gore
moredi wa gwe a ê gôna. Ka bjala bjo we
ba yo bolabola lentšû la mohu. Bjala bjo
we ke bja go ɥhôtâ madiba. Ge bodiba bo le

7.

901

2756

K34/82

gōna ba ʒa ba botša, ge bo pjele le
 gōna ba ʒa ba botša. Ge go ilê gwa
 gana ba la batshepišwa gōna a gonata-
 ba.

5780 Ke gōna ba beakantšê lentšū la mohu.
 Ka moragō ga mo ba nwele bjala bja gothō-
 ʒa madiba, ba-rwadi ba bjala ba gumilê, ke
 moka ba šala ba e tšheba. Pudi e bolaélwa
 barwadi. Ba swanetšê go ba rwalêla thōgō
 ya yōna, ^{le letšogō,} ba yo bega mong wa bjala. Lehu
 a ba ʒhale. Ke bakhonyana. Bjale bona ba ʒa
 šala ba bolabola ʒhe ga gabō. Ke moka ba
 ntšha pudi ba roma ʒhe-baka ʒho le boga
 mantšū a ga makholo wa bona. Go no ba bja-
 le ka moʒhankana. Papagwe a ka laêla gore
 a ê a tšee ngwana wa mokete. Fêla bona
 ba ʒa šala ba ya ba ʒêna ka gore re kwa-
 na le lapa la go. Mosadi a ba gane.

5781 Mohu o šile lentšū le we ka baka la go
 kwana le batswadi ba mothepa. Mogwêra le
 mogwêra. Ge ba kwana, ke moka mo ba
 dutšī ba bolabola ka gore ge nka bēlēga
 ngwana o swanetšê go ʒa go tšeya mo
 lapeng la go. Ke moka yo la le yêna
 o wa dumêla. Ke moka moʒhang a
 bōnago a bina koča ya mafellō, ke mo-

901

K34|82

2757

ka a ba botša gore le e le tšee moradi la-
peng la mokete. Ge e le mothankana a e
a tšee gōna. Ke moka a fetsa ka mokhwa
o we. Ngwana yo wa ka o swanetše go tšeya
ke motogolo wa ka. Baswanetše go dira ka mo-
khwa o we.

5782 Lokweng o ilê a laêla ke papagwe gore
a yo tšeya moradi ga malome wa gwe. Ka mo-
ragô ga lehu la papagwe, a ka a ya e tšeya
O ile a tšeya ga Mongaale. Bana ba we a ba
tswalago le moradi yo we ka moka ga bona ya
fo ba di tšela. Bašemanyaneng go a kaonêga:
Banenyaneng go thomola peelo. Ka gobane ma-
twele, o fo bona a bi-le a e wa go the na
le motho yo we a ka ba tšeyago. Ditaola di
ba botša gore ke moja wa mohu a wa rōbala.
Ka baka le we a o nyake gore o hwetsane
lehumo.

5783 Go thinya ga lentšu la mohu bakeng tša
tšeyano. O ilê a kwa bothoko kudu, ka baka
la go thinya lentšu la mohu. Malome wa gwe, o
fêla a e ya a mmotša gore ke tswenya ke
masogana. Ke moka a fetola ka gore, dikhomo
a diya a tšeiwe. Monna o ilê a leka ka maata
go šoma, a nyaka gore a hwetsane dikhomo a
yo tšeya moradi ga malome wa gwe. Diloka

901

K34|82

moka e be di motšwa ka diateng. Baredi ba gwe ba ilê ba fetoga dirêtêlê lapeng la mmagô bona. Monna o ilê a bolaya ke go lêla bana dikhomo tša go ba nyala tša thoka. Ka gobane a go na motho yo a ka ya go a tšeya mosadi a mmôna bo-thasa ga bote. Mafello.

†

5784 Mphapane o ilê a šitwa fêla ka bakeng la batswadi ba ngwana. Lapagô o ilê a mo laêla gore mo nka hwa, ke ilê' ka iša mesebjana yaka ga ~~the~~ Thebaše. O swanetsê go tšeya mosadi gôna. O ilê a ya, a tswere pudi ya go beula mosadi. Ba ilê ba gana pudi e we. Ke moka a goma le pudi. Ke moka mosadi o mo šitilê. Molato a še wa gwe. O ilê a rêra mesebjane e we papagwê a go ka a iša. A ba ka ba mo twenya ba ilê ba mo fa ~~ke~~ moka a tšeya the thengwe tha tšona a ya ~~a~~ bega badimu. Morithi wa mohu o ilê wa rôbala. Ke moka a ya a tšeya mosadi mo we yêna mong a ratago. Ke moka taba ya fêla e ta mo we.

5785 Thekhukhununu o ilê a laêla gore mosadi a fê moredi wa gwe Mpolobotse. Ka moragô ga lehu la gwe, lentšû la mohu le ilê la tšeya

901

K34/82

5759

ke phefo. Ke gore a ba ka ba dira mo we
mohu a bolabotšego. A ba ka ba kwana le mpo-
lobotse ka baka la boloi. Mpoloboše o be a
loya kudu. Ba ilê ba tšeiša ngwana wa bona.
Ka moragô ga mo ba mo tšeišitšê, ba lebella
fêla khati ya mohu. Morithi wa gwe a wa ka
wa belaêla. Ke moka taba ya fêla e ta mo
we.

Mafello a ditaba tša tema ya 27.

578b Tema ya 27: Lethêthô la ditemana.

1. Temana ya 1: Thoto ya go abiwa ke mohu a e
tša abiwa. 2642 P.

2. Temana ya 2: Lentšu la mohu le khethegilê 2656
P.

(a) ~~558~~ Mafotha o ilê a hwa a na le motê o mo-
golo le dikhomô tšê dintši.

3. S. b. (2): Ditaba di ilê tša ba khakantšhane
2662 P.

4. Temana ya 3: Lentšu la mohu le a latšhiwa
ka mabaka a mangwe. 2672 P.

(a) ~~5614~~ Bjale ka mabjale.

901

K34/82

2760*

5620(b) Masole a belaêla moabê.

5633(C) The khukhumuni the bōna ke the bataladi.

5663(a) Bjale ka Ralephephe.

5666(b) mohladi a tswala ngwana leina Ralephephe.

5 l. Temana ya 4: Ditholwana tša taba ya go ragêla lentšū la mohu ka phōo. 2704 P.

6 l. Temana ya 5: Khurullo ya tswanêlo e beêlwa theko. 2730 P.

(a) 5745 mohlōko o ilê a thinya lehu la gwe.

(b) 5756 mohlōko a fapantšha melaô.

7 l. Temana ya 6: Thato ya mabapi le tšeelano.
2755 P.

Ends 901